

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ BRICS :

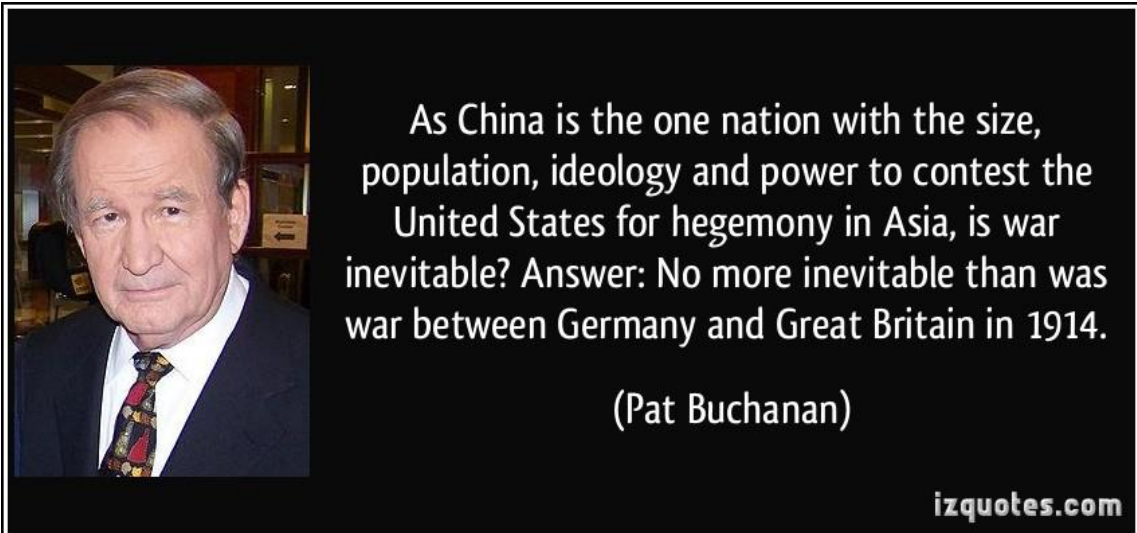
« Οικονομία-Κοινωνία-Εξωτερική Πολιτική »

**Η ΚΙΝΑ ΩΣ ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΗ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΔΥΝΑΜΗ: ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΥΨΗΛΗΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ**

ΠΟΛΥΜΕΡΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Επιβλέπων Καθηγητής : Επίκουρος Καθηγητής κ. Τσιριγώτης Διονύσιος

Πειραιάς, Φεβρουάριος 2017

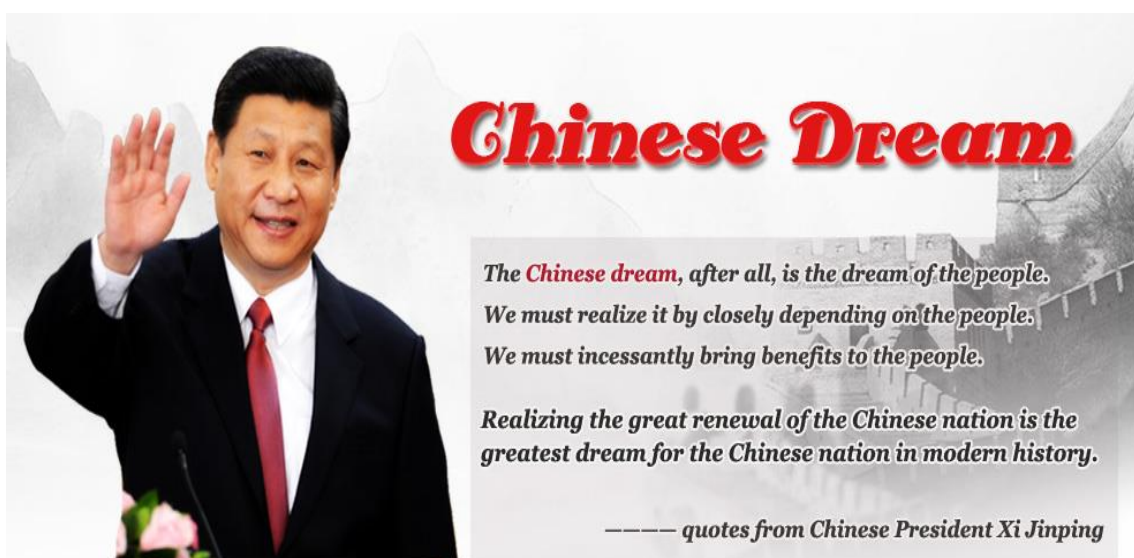
Ο φοιτητής ΜΠΣ του Πανεπιστημίου Πειραιώς στις χώρες BRICS « Οικονομία-Κοινωνία-Εξωτερική Πολιτική» , Νικόλαος Πολυμέρου, βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Νικόλαος Πολυμέρου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή , κ. Διονύσιο Τσιριγώτη ο οποίος μου παρείχε την κατάλληλη καθοδήγηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης της παρούσης εργασίας με πολύτιμες συμβουλές όποτε χρειάστηκε.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τη μητέρα μου που μου παρείχε ηθική και υλική υποστήριξη όποτε τη χρειάστηκα κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού και τη σύζυγό μου τόσο για το χρόνο που αφιέρωσε για να με βοηθήσει όσο και για αυτόν που στερήθηκε στην προσωπική μας ζωή.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Όροι και Έννοιες περιφερειακής δύναμης και Υψηλής Στρατηγικής	
1.1. Περιφερειακή δύναμη	7
1.2. Υψηλή Στρατηγική.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ιστορική Αναδρομή της Κίνας	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Βασικοί άξονες Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας-μέσα αναγωγής της σε περιφερειακό ηγεμόνα	15
3.1. Εσωτερική Πολιτική Κίνας.....	15
3.2. Η Οικονομική Ισχύς της Κίνας.....	17
3.3 Διπλωματία και Εξωτερική Πολιτική της Κίνας.....	21
3.4 Η Στρατιωτική Στρατηγική της Κίνας.....	25
3.5 Διεθνής Νομιμοποίηση.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η άνοδος της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη υπό το πρίσμα των Βασικών Θεωριών Διεθνών Σχέσεων	36
4.1. Ρεαλισμός.....	38
4.2. Φιλελευθερισμός.....	43
4.3. Κονστρουκτιβισμός.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Περιπτωσιολογική Μελέτη των διαφιλονικούμενων νησιών Senkaku στην Ανατολική Σινική Θάλασσα	48
5.1. Ιστορική Αναδρομή.....	48
5.2.Βασικοί Ισχυρισμοί.....	50

5.3. Πρόσφατες εξελίξεις- Περιστατικά κλιμάκωσης έντασης.....	51
5.4. Υψηλή Στρατηγική Κίνας στο ζήτημα.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα.....	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της εργασίας αυτής αποτελεί η εξέταση της ανάδειξης της Κίνας ως ανερχόμενη περιφερειακή δύναμη στο χώρο της Ανατολικής Ασίας καθώς και η περιπτωσιολογική ανάλυση της συμπεριφοράς της στην Ανατολική Σινική Θάλασσα , υπό το πρίσμα της υψηλής στρατηγικής της στην επίλυση των διασυνοριακών διαφωνιών στην περιοχή.

Η στάση της Κίνας ως περιπτωσιολογική μελέτη επιλέγεται λόγω της ακρότητας των ανεξάρτητων ή εξαρτημένων μεταβλητών της κατά τον Van Erera.¹ Ειδικότερα η κινεζική υψηλή στρατηγική στο περιφερειακό υποσύστημα της Ανατολικής Ασίας ως εξαρτημένη μεταβλητή επηρεάζεται σε πολύ ισχυρό βαθμό, όπως αναλύεται, από τις ανεξάρτητες μεταβλητές της διεθνούς δομής του συστήματος και της μεταβαλλόμενης κατανομής ισχύος. Η διαμάχη των νησιών Senkaku επιπρόσθετα, λόγω της γεωστρατηγικής θέσης των νησιδών στην Ανατολική Σινική Θάλασσα επιλέγεται ως σημαίνουσα στην εδραίωση της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής στην περιφέρειά της και η διαχρονική μελέτη της προσφέρει μέσω των πολλαπλών διακυμάνσεων συνεχές ενδιαφέρον.

Πηγές της συγκεκριμένης διατριβής αποτέλεσαν τόσο επιστημονικά συγγράμματα όσο και επιστημονικές δημοσιεύσεις ελληνικές και ξενόγλωσσες.

Μεθοδολογικά , η προσέγγιση και ανάλυση του θέματος θα βασιστεί στις βασικές θεωρίες Διεθνών Σχέσεων , με έμφαση στις αρχές του επιθετικού ρεαλισμού, όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 4. Συνοπτικά ο ρεαλισμός αντιπροσωπεύει την εκτίμηση ότι η Κίνα θα επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των συντελεστών ισχύος της με απώτερο στόχο την καθιέρωσή της ως περιφερειακού ηγεμόνα. Αντίθετα οι φιλελευθεριστές προτάσσουν τις πολιτικοοικονομικές συνεργασίες στην περιοχή ως άμεσο στόχο της Κίνας με άξονα τη διατήρηση της οικονομικής ευημερίας της ενώ ο κονστρουκτιβισμός δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη στρατηγική κουλτούρα της Κίνας προτείνοντας τη διαρκή μελέτη της εσωτερικής πολιτικής σκηνής της.

Η εργασία χωρίζεται, ουσιαστικά, σε δύο μέρη. Το πρώτο, αποτελείται από τα τρία πρώτα κεφάλαια, τα οποία αποτελούν το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας και την επιμέρους ανάλυση της υψηλής στρατηγικής της Κίνας. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από τα τρία τελευταία κεφάλαια , τα οποία περιέχουν την εξέταση της Κίνας ως

---

¹ Van Erera, S (2009), «Εισαγωγή στη μεθοδολογία της πολιτικής επιστήμης», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, σελ. 131-135

περιφερειακής δύναμης , υπό το πρίσμα των βασικών θεωριών των Διεθνών Σχέσεων και την περιπτωσιολογική μελέτη των διαφιλονικούμενων νησιών Senkaku στην Ανατολική Σινική Θάλασσα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη αναφορά στις έννοιες της Περιφερειακής Δύναμης και Υψηλής Στρατηγικής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της παρουσίας της Κίνας στο χώρο της Ανατολικής Ασίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται μια παρουσίαση της Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας στο χώρο της Ανατολικής Ασίας που επιβεβαιώνουν τις προσπάθειες ανάδειξης της ως περιφερειακός ηγεμόνας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται η άνοδος της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη υπό το πρίσμα των Βασικών Θεωριών Διεθνών Σχέσεων με έμφαση στη θεώρηση του επιθετικού ρεαλισμού.

Τέλος, η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται στο πέμπτο κεφάλαιο με την περιπτωσιολογική μελέτη των διαφιλονικούμενων νησιών Senkaku στην Ανατολική Σινική Θάλασσα, ως αντικείμενο ερμηνείας της συμπεριφοράς της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη στην περιοχή, ενώ στο έκτο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Όροι και Έννοιες περιφερειακής δύναμης και Υψηλής Στρατηγικής

1.1. Περιφερειακή Δύναμη

Σύμφωνα με τον Mearsheimer η ηγεμονική δύναμη σε ένα σύστημα κρατών είναι εκείνο το κράτος το οποίο έχει την ισχύ να επικρατήσει έναντι όλων των άλλων. Κανένα άλλο κράτος δεν έχει τα στρατιωτικά μέσα να του αντιταχθεί. Κατ' ουσίαν, η ηγεμονική δύναμη είναι η μοναδική μεγάλη δύναμη στο σύστημα².

Ένα κράτος το οποίο είναι ελάχιστα ισχυρότερο από τις άλλες μεγάλες δυνάμεις στο σύστημα, δεν αποτελεί μια ηγεμονική δύναμη επειδή αντιμετωπίζει, εξ' ορισμού άλλες μεγάλες δυνάμεις. Επίσης, ηγεμονία σημαίνει κυριαρχία του συστήματος, κάτι που συχνά ερμηνεύεται ως ολόκληρος ο κόσμος. Είναι πιθανόν ωστόσο, να οριοθετήσουμε ένα σύστημα πιο στενά, ώστε να χρησιμοποιηθεί για την περιγραφή συγκεκριμένων περιοχών, π.χ. Ευρώπη, Ανατολική Ασία, Δυτικό ημισφαίριο.

Συνεπώς, μπορεί κανείς εύκολα να διακρίνει τη διαφορά μεταξύ ενός παγκόσμιου ηγεμόνα ο οποίος κυριαρχεί τον κόσμο και ενός περιφερειακού ηγεμόνα ο οποίος κυριαρχεί σε ευδιάκριτη γεωγραφική περιοχή. Το βασικό εμπόδιο στην παγκόσμια κυριαρχία είναι η δυσκολία προβολής ισχύος διαμέσου ωκεανών, στο έδαφος μιας κυρίαρχης αντίπαλης δύναμης. Η καλύτερη προσδοκία μιας μεγάλης δύναμης είναι να αποτελέσει έναν περιφερειακό ηγεμόνα και ενδεχομένως να μπορεί να ελέγξει μια άλλη κοντινή περιοχή, προσβάσιμη από το έδαφος³.

Κράτη τα οποία επιτυγχάνουν περιφερειακή ηγεμονία, προσδοκούν να εμποδίσουν μεγάλες δυνάμεις σε άλλες περιοχές να αντιγράψουν τα κατορθώματά τους. Οι περιφερειακοί ηγεμόνες προσπαθούν να ελέγξουν φιλόδοξους ηγεμόνες σε άλλες περιοχές, επειδή φοβούνται ότι μια αντίπαλη μεγάλη δύναμη που κυριαρχεί στην περιφέρειά της θα αποτελέσει έναν ισχυρό αντίπαλο δυνάμενο να εκμεταλλευτεί τα δικά της τρωτά σημεία.

Οι περιφερειακοί ηγεμόνες προτιμούν να υπάρχουν τουλάχιστον δύο μεγάλες δυνάμεις στις άλλες περιφέρειες, διότι η αντιπαλότητά τους θα τους αναγκάζει να

---

^{2 2} John J. Mearsheimer (2007), «Η τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, (μτφ Κ. Κολιόπουλος), σελ. 63-65

επικεντρώνουν την προσοχή τους η μία στην άλλη και όχι στον απομακρυσμένο ηγεμόνα. Επιπλέον , αν ένας ακόμα πιθανός ηγεμόνας εμφανιστεί ανάμεσά τους, οι άλλες μεγάλες δυνάμεις στην περιοχή ίσως να ήταν ικανές να τον περιορίσουν μόνες τους επιτρέποντας στον απομακρυσμένο ηγεμόνα να παραμείνει ασφαλής στο περιθώριο. Φυσικά , αν οι τοπικές μεγάλες δυνάμεις δεν είναι σε θέση να εκπληρώσουν την συγκεκριμένη αποστολή, ο μακρινός ηγεμόνας λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα αναχαίτισης του απειλητικού κράτους.

Συμπερασματικά , η ιδανική κατάσταση για κάθε μεγάλη δύναμη θα ήταν να αποτελεί τον μοναδικό περιφερειακό ηγεμόνα στον κόσμο. Αυτό το κράτος θα αποτελούσε μία δύναμη- status quo και θα επιχειρούσε με κάθε μέσο να διατηρήσει την υφιστάμενη διανομή ισχύος. Ωστόσο, αν ο περιφερειακός ηγεμόνας βρεθεί αντιμέτωπος με έναν ανταγωνιστή , δε θα αποτελεί πλέον δύναμη- status quo. Στην πραγματικότητα , θα λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να αποδυναμώσει και ίσως ακόμη, να καταστρέψει τον μακρινό αντίπαλο. Φυσικά , η ίδια λογική θα διακατέχει και τους δύο περιφερειακούς ηγεμόνες , γεγονός ικανό να εντείνει τον ανταγωνισμό ασφαλείας μεταξύ τους ⁴.

Σύμφωνα τέλος με το Γερμανικό Ινστιτούτο Διεθνών Σπουδών , οι προϋποθέσεις ανάδειξης μιας χώρας σε περιφερειακή δύναμη είναι οι εξής:

1. Να αποτελεί μέρος περιοχής προσδιορίσιμης, με δική της ταυτότητα
2. Να εγείρει αξιώσεις παρουσίας ως ηγεμονική δύναμη
3. Να υπερέχει έναντι των άλλων δυνάμεων της περιφέρειάς της σε στρατιωτικές , δημογραφικές , πολιτικές και οικονομικές δυνατότητες
4. Να επηρεάζει τον καθορισμό περιφερειακής ημερήσιας διάταξης ασφαλείας
5. Να αναγνωρίζεται ως περιφερειακή δύναμη τόσο από τα υπόλοιπα κράτη της περιφέρειάς της , όσο και από άλλα κράτη και ιδίως από άλλες περιφερειακές δυνάμεις
6. Να επιδεικνύει έντονη παρουσία σε περιφερειακά και διεθνή φόρουμ.⁵

---

⁴ Maersheimer , J.J. (2001), “The tragedy of great power politics”, New York : W.W. Norton & Company, p. 61

⁵ Nolte D. (2007), “ How to compare regional powers: analytical concepts and research topics” , στο *ECPR Joint Session of Workshops, Helsinki* (vol.7, p.12)

1.2. Υψηλή Στρατηγική

Στρατηγική είναι η σύζευξη μέσων και σκοπών υπό το πρίσμα πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης. Είναι ουσιαστικά το τρίπτυχο « μέσα-σκοποί-αντίπαλος». Στρατηγική σύμφωνα με τον Κλαούζεβιτς είναι η χρήση της συμπλοκής για τους στόχους του πολέμου, η οποία πρέπει να ορίσει στο σύνολο της πολεμικής πράξης ένα σκοπό που να ανταποκρίνεται στο αντικείμενο του πολέμου⁶

Η χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων ενός κράτους (σε οικονομικό, διπλωματικό, στρατιωτικό επίπεδο) ώστε να επιτύχει η πολιτική ηγεσία του τους αντικειμενικούς της σκοπούς προ οποιασδήποτε ενδεχόμενης σύγκρουσης, αποτελεί την υψηλή στρατηγική του κράτους.⁷

Οι βασικοί πυλώνες της Υψηλής Στρατηγικής μίας χώρας είναι οι εξής:

- Η εσωτερική πολιτική
- Η οικονομική διάσταση
- Η διπλωματία- εξωτερική πολιτική
- Η στρατιωτική στρατηγική
- Η Διεθνής νομιμοποίηση⁸.

Η εσωτερική πολιτική ενός κράτους αποτελείται από το πολιτικό του σύστημα, τη μέθοδο οργάνωσής του, την κοινωνική αποδοχή του, την εσωτερική νομιμοποίηση των ενεργειών του και το ποσοστό επένδυσης πόρων του σε στρατιωτικές δαπάνες⁹.

Η οικονομική ισχύς ενός κράτους αποτελεί ύψιστο παράγοντα συντήρησης αξιόπιστων ενόπλων δυνάμεων και μέσο επιβολής οικονομικής εξάρτησης σε άλλα κράτη¹⁰.

---

⁶ Κλαούζεβιτς Καρλ, «Περί του Πολέμου», Βανιάς, Θεσσαλονίκη, 1999, σ. 201

⁷ Κολιόπουλος Κ. (2008), « Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα», Εκδόσεις Ποιότητα, σελ 44

⁸ Παπασωτηρίου Χ. (2007), « Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος} – 11^{ος} αιώνας», εκδόσεις Ποιότητα, σελ 17

⁹ Κουλουμπής Θ. και Κώνστας Δ. (1998), «Διεθνείς σχέσεις : Μια συνολική αποτίμηση», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1998, σελ 157-163

¹⁰ Παρίσης Ι. (2011), « Παράγοντες ισχύος στο Διεθνές σύστημα», εκδόσεις Ινφογνώμων, Αθήνα, σελ 169-174

Η εξωτερική πολιτική-διπλωματία συνίσταται στη σύναψη συμφωνιών-συμμαχιών με άλλα κράτη κατά τη διάρκεια της ειρήνης, ενώ σε εμπόλεμες περιόδους αποσκοπεί στην παροχή έμμεσης υποστήριξης από τρίτες χώρες ή στον τερματισμό συγκρούσεων με ευνοϊκούς για την χώρα πολιτικούς όρους¹¹.

Η στρατιωτική στρατηγική είναι η χρήση όλων των στρατιωτικών διατιθέμενων μέσων για την επίτευξη πολιτικών σκοπών σε περίπτωση ενδεχόμενης σύγκρουσης . Όπως τονίζει και ο Σουν Τζου στο έργο του «η τέχνη του πολέμου» , ο πόλεμος αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία που έχει στη διάθεσή της η πολιτική ηγεσία και η μελέτη του είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση του κράτους.¹²

Η Διεθνής νομιμοποίηση είναι όλες οι ενέργειες ενός κράτους με τις οποίες επιτυγχάνει να τύχει καθολικής αποδοχής από τα υπόλοιπα κράτη , με βάση τις προκαθορισμένες επικρατούσες αξίες¹³.

---

¹¹ Ό.π. Παρίσης Ι. (2011), σελ 238-240

¹² Σουν Τζου(1992), «Η τέχνη του πολέμου», κεφ 12, εκδόσεις Οδυσσέας-Φορμιγξ

¹³ Παπασωτηρίου Χ. (2000), « Διασπορά και Εθνική Στρατηγική», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ 35

Κεφάλαιο 2 : Ιστορική Αναδρομή

Η Κινεζική Αυτοκρατορία ιδρύθηκε το 221 π.Χ. και καταλύθηκε με την επανάσταση του 1911. Οι Κινέζοι έβλεπαν τον Αυτοκράτορα ως «τον υιό του ουρανού», ανώτερο όλων των ηγεμόνων. Αποτελούσε δηλαδή τον επίγειο σύνδεσμο ανάμεσα στους ανθρώπους και το θείο. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, καθώς ήταν σχετικά απομονωμένη από άλλα κέντρα πολιτισμού, επικρατούσε η άποψη πως η Κίνα είναι το « κέντρο του κόσμου» και πως οι λαοί πέρα από τα σύνορά της είναι βάρβαροι. Σήμερα οι επιρροές της από την αυτοκρατορική εποχή είναι έμμεσες, ωστόσο υπάρχει η πιθανότητα να ενδυναμωθούν αν η Κίνα φτάσει στην κορυφή του διεθνούς καταμερισμού ισχύος¹⁴.

Η χρυσή εποχή της Κινεζικής ηγεμονίας ήταν την περίοδο των δυνασθειών Σονγκ (960-1125) και των Νοτίων Σονγκ (1127-1279), η οποία αποκαλείται «Κινεζική Αναγέννηση» από τον Gernet. Εκείνη την περίοδο, οι Κινέζοι μεγαλούργησαν στην τεχνολογία της ναυτιλίας, επινόησαν την πυρίτιδα και την τυπογραφία¹⁵.

Οι επιρροές είναι πιο άμεσες από τον λεγόμενο «αιώνα των ταπεινώσεων», δηλαδή την περίοδο από τον Πρώτο Πόλεμο του Οπίου(1839-1842) ως την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΛΔΚ) το 1949. Η εποχή αυτή χαρακτηρίζεται έτσι καθώς εκείνη την περίοδο η Κίνα αντιμετωπιζόταν από τις Δυτικές χώρες και την Ιαπωνία με υπεροψία και περιφρόνηση. Απότοκο αυτής της στάσης ήταν η ανάδυση του κινεζικού εθνικισμού και η εκτόπιση του κομφουκιανισμού¹⁶.

Από τον «αιώνα των ταπεινώσεων» ξεκίνησε η κινεζική τάση απομίμησης διεθνών προϊόντων και πρακτικών, ακολουθώντας το παράδειγμα υιοθέτησης δυτικών προτύπων της Ιαπωνίας, από την οποία έχασε ωστόσο στο σινικοιαπωνικό πόλεμο του 1895-1896. Η παρακμή της Κίνας την συγκεκριμένη περίοδο, φαίνεται και από το γεγονός ότι δεν θεωρούνταν υπολογίσιμος παράγοντας στους ανταγωνισμούς μεταξύ των Μεγάλων δυνάμεων στην Ανατολική Ασία¹⁷.

Οι ήπτες της Κίνας και ο εμπορικός έλεγχος των λιμανιών και σιδηροδρόμων

---

^{13,15}Πετρόπουλος Σ., Χουλιάρας Α.(2013), «Η Κίνα και οι Άλλοι- Οι σχέσεις της Κίνας με την Ευρώπη και τον Κόσμο», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σελ 121-122

¹⁵ Gernet (1996), “A History of Chinese Civilization”, Cambridge University Press, pp 27-8

¹⁷ Παπασωτηρίου Χ. (2013), « Η Κίνα από την ουράνια αυτοκρατορία στην ανερχόμενη υπερδύναμη του 21ου αιώνα», εκδόσεις Ποιότητα, Κεφ 7 σελ 118-119

προκάλεσε κινεζικό εθνικισμό. Πραγματοποιήθηκαν μαζικές διαδηλώσεις και δημιουργήθηκε επαναστατικός στρατός ώστε να σταματήσει η δυτική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της χώρας και να γίνει εθνικοποίησή τους. Σε αυτές τις διαδηλώσεις, ταυτίστηκε η δυναστεία Τσινγκ με τα ξένα συμφέροντα που εκμεταλλεύονταν τους Κινεζικούς πόρους. Αυτό , είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία επαναστατικών οργανώσεων τον Οκτώβρη του 1911 και σχεδόν εμφύλιο πόλεμο. Από την μία πλευρά ήταν το καθεστώς του Πεκίνου υπό τον έλεγχο της μοναρχίας και από την άλλη πλευρά, υπό τις δημοκρατικές δυνάμεις η πόλη Ναντζινγκ. Ο εμφύλιος πόλεμος αποφεύχθηκε, μετά από συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών , με τον όρο κατάργησης της μοναρχίας και σύσταση δημοκρατίας. Με αυτό τον τρόπο , ανατράπηκε η αυτοκρατορία στην Κίνα μετά από σχεδόν 21 αιώνες.

Μετά την επανάσταση του 1911, έγινε φανερό ότι η Κίνα καλούνταν να δημιουργήσει μια νέα εθνική ταυτότητα. Έπρεπε να εξασφαλίσει την εδαφική ακεραιότητά της όπως και τα εθνικά ζωτικά της συμφέροντα, σε μια περίοδο έντονων συγκρούσεων και αναταράξεων σε διεθνές επίπεδο. Εκείνη μάλιστα την περίοδο, η Ιαπωνία προσπαθούσε να αυξήσει την περιφερειακή της ισχύ στο χώρο της Ανατολικής Ασίας . Με το ξέσπασμα του Α Παγκοσμίου Πολέμου το 1914 ,η Ιαπωνία , η οποία ήταν σύμμαχος της Μεγάλης Βρετανίας , κήρυξε πόλεμο στη Γερμανία. Η Γερμανία όμως είχε υπό την σφαίρα επιρροής της την Κίνα .Η Ιαπωνία με αυτό τον τρόπο επιδίωκε να επιβάλει στην Κίνα τέτοιες απαιτήσεις ,που ουσιαστικά θα την έκαναν ιαπωνικό προτεκτοράτο¹⁸.

Η Κίνα προσπαθώντας να επωφεληθεί από την έκβαση του Α Παγκοσμίου Πολέμου , κήρυξε πόλεμο στη Γερμανία το 1917 προκειμένου να προωθήσει τα εθνικά της συμφέροντα. Ωστόσο , είχε καθυστερήσει καθώς η Μεγάλη Βρετανία, η Ιταλία και η Γαλλία είχαν υπογράψει μυστικά συμφωνία με την Ιαπωνία, παραχωρώντας της περιοχές στην Κίνα που πριν είχε η Γερμανία. Αυτό προκάλεσε πρόσθετες αναταράξεις στο εσωτερικό της Κίνας, που όμως οδήγησαν σε σφετερισμό περιοχών στα βόρεια σύνορα της Κίνας από την Σοβιετική Ένωση. Ακολούθησε μια εποχή ευνοϊκής στροφής της Σοβιετικής Ένωσης προς την Κίνα, γιατί την θεωρούσαν ως το εμπόδιο για τον επεκτατισμό της Ιαπωνίας¹⁹ .

Το κραχ του 1929 και η οικονομική κρίση , βοήθησαν ώστε να γίνει η Κομμουνιστική Σοβιετική Ένωση, το εναλλακτικό πρότυπο οικονομικής και πολιτικής

---

¹⁸ Roberts J.A.G.(2000), “ Modern China: an Illustrated History”, Stroud, Sutton Publishing,2000

¹⁹ Προεστάκης Ε. (2017), « Οι σχέσεις Κίνας –Ιαπωνίας στον 21^ο αιώνα . Ιστορική , Στρατιωτική, Διπλωματική προσέγγιση υπό το θεωρητικό φως του πολιτικού ρεαλισμού», Ιανουάριος 2017, Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ 41-56

οργάνωσης για την Κίνα. Έτσι σταδιακά η Κίνα ακολούθησε το Κομμουνιστικό πρότυπο ως εξισορροπιστικό παράγοντα της αντιπαλότητάς της με την Ιαπωνία²⁰.

Στην Ανατολική Ασία, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ξεκινά με την Ιαπωνική εισβολή στην Κίνα τον Ιούλιο του 1937. Η Ιαπωνία είχε επηρεαστεί από τις αντιλήψεις της συμμάχου της, Γερμανίας, περί έλλειψης ζωτικού χώρου(Lebensraum) και από την ανισορροπία που είχε προσέλθει στο εσωτερικό της, ένεκα του ολοένα αυξανόμενου πληθυσμού και της ταυτόχρονης ανάγκης εισαγωγής τροφής.

Κλιμάκωση των επιχειρήσεων ανάμεσα στις δύο χώρες έγινε το 1937-1938, όταν οι καλύτερες στρατιωτικές μονάδες προσπάθησαν να περικυκλώσουν Ιαπωνικό θύλακα στην Σαγκάη. Ωστόσο το Ιαπωνικό ναυτικό, καθότι ήταν πιο προηγμένο κατάφερε μετά από 3 μήνες να κάμψει την κινεζική άμυνα. Η υποχώρηση των Κινέζων στρατιωτών προς την πόλη Ναντζινγκ ήταν άτακτη, η οποία και έπεσε αμαχητί στις 12 Δεκεμβρίου. Οι βιαιότητες που ακολούθησαν από τους Ιάπωνες έμειναν γνωστές ως ο «βιασμός της Ναντζινγκ». Οι ήττες από την Ιαπωνία ήταν ιδιαίτερα ταπεινωτικές για την Κίνα και την έπεισαν να στραφεί περισσότερο προς την υιοθέτηση δυτικών προτύπων²¹. Μάλιστα, σύμφωνα με τον Callahan, η Κίνα περισσότερο από τον πλούτο και την ισχύ, αυτό που αποζητά είναι η αναγνώριση της «χαμένης» της τιμής²².

Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΛΔΚ) είναι δημιούργημα του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας (ΚΚΚ), το οποίο ανέλαβε της εξουσία της χώρας το 1949. Η σημερινή κινεζική εξουσία βρίσκεται ουσιαστικά στα χέρια των απογόνων των αγωνιστών εκείνης της εποχής, είναι δηλαδή ένα είδος πολιτικής αυτοκρατορίας. Για το ΚΚΚ ο εθνικισμός προβάλλεται ιδιαίτερα ως μια εναλλακτική βάση νομιμοποίησης σε περίπτωση μείωσης των ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης. Παράλληλα οι δυτικές πιέσεις για εκδημοκρατισμό της χώρας αποτελούν απειλή για το ΚΚΚ, το οποίο είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο σε δυτικές κριτικές του πολιτικού του μονοπωλίου και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²³

Η Κίνα έχει όλα τα πλεονεκτήματα μιας εξελισσόμενης μεγάλης δύναμης. Αποτελεί μία χώρα με σημαντικό φυσικό πλούτο, μεγάλο πληθυσμό, πυρηνικό οπλοστάσιο και ραγδαία οικονομική ανάπτυξη. Μεγάλη δύναμη μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, στην άκρη της διεθνούς σκηνής τον 20^ο αιώνα, η Κίνα βασίζεται στις νέες γενιές ώστε να της επιστραφεί η χαμένη ισχύς και περηφάνια, αλλά και να πραγματοποιήσει το

---

²⁰ Ο.π Προεστάκης Ε.(2017), σελ 56-71

²² Callahan, W.A.(2010), "China: The Pessimist Nation", Oxford: Oxford University Press

²³, ²⁰ Πετρόπουλος Σ., Χουλιάρας Α.(2013), «Η Κίνα και οι Άλλοι- Οι σχέσεις της Κίνας με την Ευρώπη και τον Κόσμο», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σελ 123

μύθο της «Μεγάλης Κίνας» , δηλαδή την ενοποίηση όλων των εδαφών που ήταν υπό την πολιτική της επιρροή²⁴ .

Η Κίνα αντιτίθεται στη Μαλαισία ,στην Ινδονησία, στην Ταιβάν, στις Φιλιππίνες, στο Μπρουνέι , στο Βιετνάμ και στην Ιαπωνία. Οι διεκδικήσεις του Πεκίνου βασίζονται στην αμφισβήτηση καθορισμένων κανόνων από το δίκαιο της θάλασσας για οριοθέτηση αποκλειστικών οικονομικών ζωνών. Το Πεκίνο θέλει να ανακτήσει όλα τα νησιά της Σινικής Θάλασσας μέχρι τις ακτές του Βόρνεο²⁵.

---

²³, ²⁵ Bessiere S.(2007) , «Η Κίνα στην αυγή του 21^{ου} αιώνα- Η επιστροφή μιας δύναμης;» ,Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 2007

Κεφάλαιο 3

Βασικοί Άξονες Υψηλής Στρατηγικής Κίνας – Προσπάθεια αναγωγής της σε Περιφερειακό ηγεμόνα

Όπως αναλύθηκε στο κεφάλαιο 1 , ένα κράτος για να επιτύχει τους πολιτικούς του σκοπούς χρησιμοποιεί όλα τα διατιθέμενα μέσα. Ένας από τους βασικούς πολιτικούς σκοπούς ενός κράτους , για την επίτευξη του οποίου, όπως θα αναλυθεί με τη Θεωρία του επιθετικού ρεαλισμού ενδεχομένως να οδηγηθεί σε σύγκρουση , είναι η ανάδειξή του σε περιφερειακό ηγεμόνα .Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν εν συντομία οι βασικοί πυλώνες Υψηλής στρατηγικής της Κίνας.

3.1. Εσωτερική Πολιτική της Κίνας

Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας(ΚΚΚ) αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο της κοινωνίας και του κράτους της Κίνας, σύμφωνα με τις Λενινιστικές ρίζες του²⁶. Η εξουσία του στηρίζεται σε τέσσερις πυλώνες: τον έλεγχο του Κινεζικού Απελευθερωτικού Στρατού (PLA) δυνάμει 2,25 εκατομμυρίων ατόμων, την Πολιτοφυλακή (People's Armed Police) , τον έλεγχο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της δικαστικής εξουσίας. Το ΚΚΚ εναποθέτει την άσκηση της πολιτικής του στον κυρίαρχο θεσμό του Κράτους , το οποίο καθοδηγείται από το Συμβούλιο της Επικρατείας και περιέχει τα κρατικά Υπουργεία και Επιτροπές που συγκροτούνται από « ανθρώπους της Κυβέρνησης».

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του Κινεζικού Κράτους, το Λαϊκό Κογκρέσο(National People's Congress) επιβλέπει τις αποφάσεις της Κεντρικής Λαϊκής Κυβέρνησης όπως και άλλους τέσσερις θεσμούς: την Προεδρία, το Ανώτατο Δικαστήριο, τον Στρατό και το γραφείο Συνηγόρου του πολίτη. Στην πράξη, το Εθνικό Λαϊκό Κογκρέσο όπως και το Κογκρέσο των Επαρχιών, σε κάθε επίπεδο διοίκησης, ελέγχονται από το ΚΚΚ. Η πιο σημαντική δύναμη του Εθνικού Λαϊκού Κογκρέσου είναι η νομοθετική του εξουσία.

---

²⁶ Lawrence S. & Martin M. (2013), “Understanding China’s Political System”, Congressional Research Service, March 2013,p 20-24

Το επίσημο πολιτικό σύστημα επίσης περιλαμβάνει δύο άλλες κατηγορίες θεσμών, οι οποίες ωστόσο διαθέτουν ελάχιστη ουσιώδη δύναμη, την Κινεζική Εθνική Πολιτική Συμβουλευτική Επιτροπή. Αυτή συνεργάζεται με το κόμμα και την Κυβέρνηση σε θέματα ασφάλειας. Ο δεύτερος θεσμός είναι τα οκτώ μικρότερα πολιτικά κόμματα, γνωστά ως τα «δημοκρατικά κόμματα». Τα κόμματα αυτά αποδέχονται την ηγετική παρουσία του Κυβερνόντος κόμματος και συμβάλλουν στην περιγραφή του πολιτικού συστήματος της Κίνας ως ένα «πολυκομματικό» πολιτικό σύστημα, καθοδηγούμενο από το ΚΚΚ²⁷²⁸.

Το δικαίωμα ψήφου δίνεται στην ηλικία των 18 ετών, σε άνδρες και γυναίκες. Ο Πρωθυπουργός της Κίνας είναι επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας και Πρόεδρος της Κινεζικής Κυβέρνησης. Ο Πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας είναι αρχηγός του Κράτους με μικρές και περιορισμένες εξουσίες. Πρωθυπουργός της Χώρας και Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας είναι από τις 17 Μαρτίου 2010 ο Λι Κετσιανγκ και Πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας από τις 24 Αυγούστου 2012 ο Σι Τζιπινγκ.²⁹

Ο στρατός της Κίνας (Εθνικός Απελευθερωτικός Στρατός- PLA) δεν αποτελεί απλά μία δομή του κράτους, αλλά κατ' ουσίαν ακολουθεί τις επιταγές του ΚΚΚ, το οποίο ελέγχει απόλυτα την ηγεσία του. Το γεγονός αυτό είναι ταυτόχρονα εγγύηση για την ίδια την παρουσία του ΚΚΚ, όπως επιβεβαιώθηκε άλλωστε και με την επέμβαση του στρατού στα γεγονότα της πλατείας Tian An Men το 1989. Άλλωστε ανάμεσα στις πέντε θεμελιώδεις αξίες του στρατεύματος, όπως επισημάνθηκαν πρόσφατα από τον Αρχηγό του Κόμματος και των Ενόπλων Δυνάμεων Hu Jintao, η πίστη στο Κόμμα ορίζεται πρώτη, μετά ακολουθεί η «αγάπη για το λαό» και η «υπηρεσία στην πατρίδα»³⁰.

Χαρακτηριστικό επίσης είναι το γεγονός, ότι η Κεντρική Στρατιωτική Επιτροπή του κόμματος ελέγχει όλα τα Γενικά Επιτελεία των Ενόπλων Δυνάμεων και είναι υπεύθυνη μεταξύ άλλων για τις κρίσεις των στελεχών και την επίλυση των θεμάτων του μόνιμου στρατιωτικού προσωπικού. Οι πολιτικοί κομισάριοι του κόμματος υπηρετούν παράλληλα με τους επικεφαλείς των Ενόπλων Δυνάμεων σε όλα τα επίπεδα Διοίκησης, λαμβάνοντας ενεργά μέρος στις αποφάσεις. Οι αξιωματικοί ακόμη είναι μέλη του κόμματος³¹. Συμπερασματικά η πολιτική ηγεσία απολαμβάνει

---

²⁷ Chuntao X. (2011), “ Why and How the CPC works in China”, New World Press, People’s Republic of China, p 18

²⁸ “On China- 41 Embassy Officials Speak about the CPC”(2008), New Classic Press, UK, p 58-59,122-123

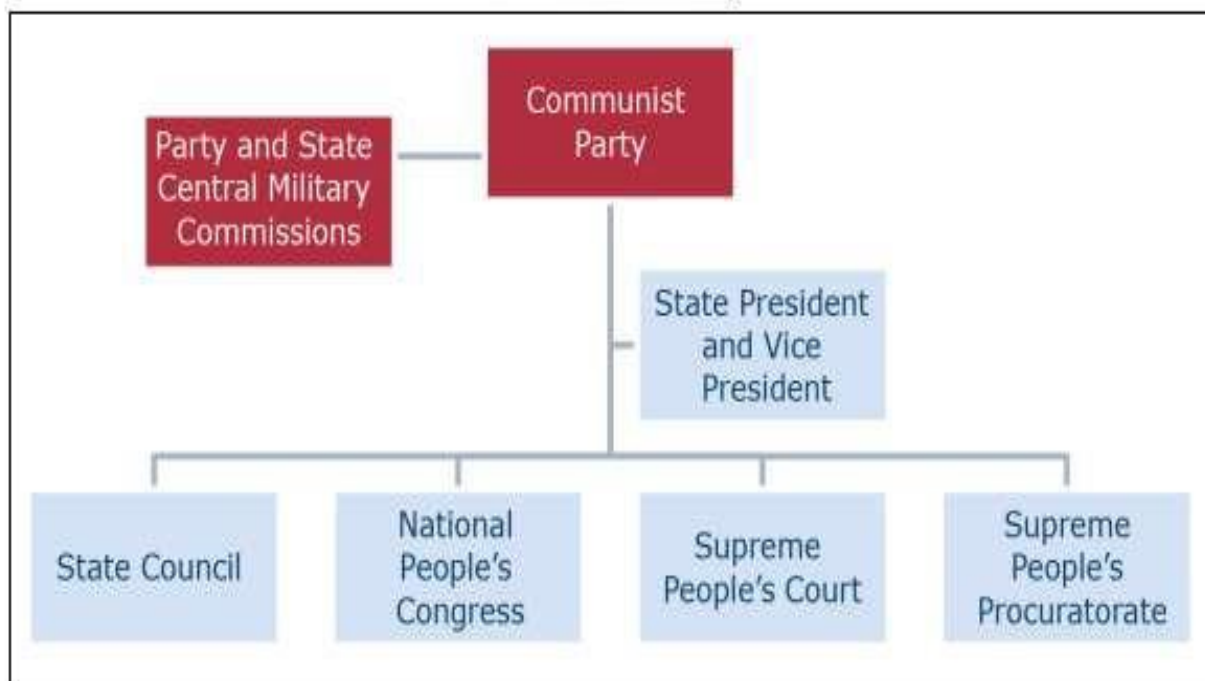
^{29,29} ο.π. Lawrence S. & Martin M. (2013), p 25

³¹ Ο.π Chuntao X. (2011), σελ 148-150

μία ισχυρή εσωτερική νομιμοποίηση στη χάραξη της υψηλής στρατηγικής της.

Πολιτικό Σύστημα Κίνας

The Communist Party sits atop China's political power structure, controls all political institutions, and commands the military

Source: CRS research.

Πηγή: Congressional Research Service, *China's Political Institutions and Leaders in Charts*, November 12, 2013

3.2. Οικονομική Διάσταση της Κίνας

Σύμφωνα με την επίσημη στατιστική υπηρεσία της Κίνας (NBS) το ΑΕΠ της Κίνας ανήλθε για το 2016 σε 10,83 τρις \$, με την κινεζική οικονομία να αναπτύσσεται με συνολικό ρυθμό 6,8% , παρά τις δυσοίωνες προβλέψεις στην αρχή του έτους. Σήμερα η Κίνα καταλαμβάνει το 12% του παγκοσμίου ΑΕΠ και συνείσφερε στην παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη σε ποσοστό 47% για το πρώτο τρίμηνο του 2016, μερίδιο μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ΗΠΑ και Ε.Ε μαζί, παρά την ελαφρά οικονομική επιβράδυνση του τελευταίου έτους³².

³² <http://www.stats.gov.cn/english/> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 2/1/2017)

Στο χώρο της Νοτιανατολικής Ασίας , η Κίνα έχει επιδείξει μεγάλες επιτυχίες στον τομέα της οικονομικής διπλωματίας. Έχει προχωρήσει στην εγκαθίδρυση επιχειρήσεων στο σύνολο των γειτονικών της χωρών, εις βάρος της ανάπτυξης των τοπικών βιομηχανιών. Το 2002 χαρακτηριστικά υπογράφει συμφωνία ελεύθερης συναλλαγής με την Μαλαισία , το Μπρουνέι και την Ταϊλάνδη. Από το 2003 ξεπερνά τις ΗΠΑ σε αριθμό εξαγωγών προς την Ιαπωνία.

Ιδιαίτερης εκτίμηση από τα λοιπά κράτη της περιοχής ,ωστόσο λαμβάνει τον Οκτώβριο του 2003 η ανακοίνωση από τον Κινέζο Πρόεδρο Χου Τζιντάο της μη ανατίμησης του γιουάν σε σχέση με το δολάριο, σε αντίθεση με την Αμερικανική οικονομική πολιτική. Η ενέργεια αυτή προστατεύει άμεσα τις εξαγωγές της σε φθηνά καταναλωτικά προϊόντα προς τις χώρες της Νοτιανατολικής Ασίας, ενώ παράλληλα το Πεκίνο χρηματοδοτεί μέρος των δανείων του ΔΝΤ προς τις χώρες της ASEAN (Association of Southeast Asian Nations). Με τον τρόπο αυτό, η Κίνα αποδεικνύει έμπρακτα ότι συμβάλλει με τις ενέργειές της στην επίτευξη οικονομικής περιφερειακής σταθερότητας, περιορίζοντας τους προβληματισμούς των γειτονικών της κρατών για ενδεχόμενες εις βάρος τους επιπτώσεις από την αύξηση της κινεζικής οικονομικής ισχύος³³.

Η Κίνα αντιμετωπίζει την ASEAN ως σημαντικό οικονομικό εταίρο , κατέχοντας μέχρι το 2013 την πρώτη θέση στο συνολικό μερίδιο εισαγωγών/ εξαγωγών προς τις χώρες της ένωσης³⁴.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-2008 , η οποία επηρεάζει όλες τις οικονομίες της Νοτιανατολικής Ασίας και η αντιμετώπισή της από την Κινεζική οικονομία , αποτελεί για την Κίνα μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία να ηγηθεί της προσπάθειας τόνωσης των εθνικών οικονομιών της περιοχής. Η Κίνα , την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, στρέφεται στην αύξηση της εσωτερικής κατανάλωσης , με παράλληλη πιστωτική επέκταση³⁵ και ενίσχυση των επενδύσεων τόσο από το εσωτερικό , όσο και από το εξωτερικό. Οι περισσότερες χώρες της Ανατολικής Ασίας εν μέσω της οικονομικής κρίσης διοχετεύουν ολοένα και αυξανόμενο ποσοστό των εξαγωγών τους στην Κίνα. Η ενέργεια αυτή ενισχύεται και από την υπογραφή μιας σειράς προνομιακών οικονομικών συμφωνιών μεταξύ της Κίνας και των λιγότερων ισχυρών οικονομιών της ASEAN (π.χ. Βιετνάμ, Καμπότζη). Ταυτόχρονα, η Κίνα αυξάνει τις άμεσες ξένες επενδύσεις προς την περιοχή σε ποσοστό της τάξεως του 216 % μεταξύ 2010 και 2011. Στον τουριστικό τομέα οι Κινέζοι πολίτες ολοένα και

³³ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 256-7

³⁴ Γραμματεία ASEAN, 2013

³⁵ Asian Development Bank (2010), Asian Development Outlook 2010

περισσότερο επισκέπτονται τις χώρες της Ανατολικής Ασίας .

Συμπερασματικά, η παγκόσμια οικονομική κρίση όχι μόνο δεν εντείνει μια μέχρι τότε διαφαινόμενη σχέση αντιπαλότητας μεταξύ Κίνα και υπολοίπων χωρών Ανατολικής Ασίας, αλλά αντίθετα θεμελιώνει σε μεγάλο βαθμό μία νέα σχέση εξάρτησης και εμπιστοσύνης , μέσω της υπογραφής περιφερειακών συμφωνιών. Η επιτυχής αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης από την Κίνα , βοηθάει τις χώρες της Νοτιανατολικής Ασίας να επιτύχουν το ίδιο και αυξάνει γεωμετρικά το εμπόριο μεταξύ των χωρών της περιοχής³⁶.

---

³⁶ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α. (2013), σελ 256-258

**IMF Estimate of Comparative Rise in China's GDP (nominal) - Part
Two (Billions \$USD in Current Dollars/Prices)**

	China	Japan	Korea	Russia	USA
2000	1,192.85	4,731.20	561.634	259.702	10,284.75
2001	1,317.24	4,159.86	533.05	306.583	10,621.83
2002	1,455.56	3,980.82	609.021	345.126	10,977.53
2003	1,650.51	4,302.94	680.518	430.289	11,510.68
2004	1,944.67	4,655.82	764.881	591.177	12,274.93
2005	2,287.26	4,571.87	898.137	763.704	13,093.70
2006	2,793.16	4,356.75	1,011.80	989.932	13,855.90
2007	3,504.61	4,356.35	1,122.68	1,299.70	14,477.63
2008	4,547.72	4,849.19	1,002.22	1,660.85	14,718.58
2009	5,105.77	5,035.14	901.935	1,222.65	14,418.73
2010	5,949.65	5,495.39	1,094.50	1,524.92	14,964.40
2011	7,314.48	5,905.63	1,202.46	1,904.79	15,517.93
2012	8,386.68	5,954.48	1,222.81	2,015.15	16,163.15
2013	9,469.13	4,919.56	1,304.47	2,079.13	16,768.05
2014	10,380.38	4,616.34	1,416.95	1,857.46	17,418.93
2015	11,211.93	4,210.36	1,435.08	1,176.00	18,124.73
2016	11,968.41	4,348.05	1,509.63	1,375.56	18,959.22
2017	12,864.40	4,489.30	1,613.07	1,519.58	19,864.55
2018	13,876.11	4,591.52	1,731.43	1,698.34	20,769.42
2019	14,968.59	4,750.94	1,863.36	1,880.14	21,615.36
2020	16,157.11	4,933.50	2,011.67	2,080.74	22,488.62

Πηγή : IMF, *World Economic Outlook Database*, April 2015 Edition, accessed April 30, 2015.
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>, adapted by Anthony H. Cordesman and Steve Colley at the Center for Strategic and International Studies

3.3. Διπλωματία- Εξωτερική Πολιτική της Κίνας

Η Κίνα αποτέλεσε από την αρχαιότητα βασικό ρυθμιστή ιδεολογικών και πολιτικών εξελίξεων στο χώρο της Ανατολικής Ασίας. Μετά την ενοποίησή της ,αποτέλεσε το ισχυρότερο πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά κράτος της περιοχής. Τα άλλα κράτη της περιφέρειάς της αναγνώριζαν την υπεροχή της ,με τον επικεφαλής τους μάλιστα να επισκέπτεται το Πεκίνο για να δηλώσει υποταγή στον Κινέζο Αυτοκράτορα. Το περιφερειακό αυτό σύστημα στο οποίο η Κίνα είχε ηγεμονική θέση, καταργήθηκε με την εμφάνιση των Ευρωπαϊκών δυνάμεων στην περιοχή και τον « αιώνα των ταπεινώσεων». Μετά την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατία της Κίνας το1949, το Πεκίνο παραμένει αρχικά ανενεργό απέναντι στα γείτονα κράτη , γεγονός που εντείνεται την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου³⁷.

Από το 1979 και έπειτα, μέσω της πολιτικής μεταρρυθμίσεων του Πεκίνου και της προσέλκυσης ξένων αγορών ,η Κίνα απεμπλέκεται σταδιακά από την πολιτική απομόνωσης. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 , εφαρμόζοντας μια πολιτική « καλής γειννίας» , εμβαθύνει τις σχέσεις της με τα υπόλοιπα κράτη της Ανατολικής Ασίας . Τα τελευταία έτη , η ραγδαία οικονομική άνοδος της Κίνας , ενώ αρχικά προκαλεί ανησυχία στους γείτονές της, τη χρονική περίοδο που ακολουθεί την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, η συνεισφορά της Κίνας στην ανόρθωση της οικονομίας της εξασφαλίζει εν μέρει την εμπιστοσύνη των γειτόνων της³⁸.

Το 2009 σηματοδοτεί για την Κίνα την επέτειο 60 ετών από την ίδρυσή της και η ίδια διαχωρίζει τη διπλωματία της σε 2 τριακονταετείς περιόδους. Στο πρώτο μισό , ο κύριος διπλωματικός της στόχος ήταν να εδραιώσει την εθνική ανεξαρτησία , την εδαφική ακεραιότητα και εθνική κυριαρχία . Το δεύτερο μισό αφιερώθηκε στη δημιουργία ενός περιφερειακού περιβάλλοντος κατάλληλου για την ειρηνική άνοδο της Κίνας ^{39,40}.

Η διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής- διπλωματίας της Κίνας είναι ένα δύσκολο εγχείρημα , καθώς ο μεγάλος αριθμός των όμορών της κρατών επιφέρει αντιφατικά και αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα που είναι δύσκολο να συμβιβαστούν για την Κίνα. Αυτό γίνεται , διότι η στροφή υπέρ της μίας ή της άλλης μπορεί να βλάψει σημαντικά τα οικονομικά της συμφέροντα στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας.

Το δόγμα ειρηνικής ανόδου της Κίνας επεξηγείται σε μεγάλο βαθμό από τη

^{37,37} Ό. Π. , Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 120-124

³⁹ Qingmin Z. (2010), “ China’s Diplomacy”, China International Press, σελ 82-88

⁴⁰ China’s Foreign Affairs, 2010, Department of Policy Planning , Ministry of Foreign Affairs, People’s Republic of China, σελ49-55

θέλησή της να αποφύγει τη συσπείρωση των άλλων μεγάλων δυνάμεων μεταξύ τους. Ένας άλλος βασικός παράγοντας ,που επεξηγεί τους χαμηλούς τόνους στην εξωτερική πολιτική της Κίνας είναι η επιδίωξη της για συνέχιση της οικονομικής της ανόδου, αποφεύγοντας μέτρα προστατευτισμού από τα δυτικά κράτη.

Αντίθετος με το δόγμα ειρηνικής ανόδου είναι ο Κινεζικός εθνικισμός , πάνω στον οποίο στηρίζεται εν πολλοίς η αδιάλειπτη άσκηση εξουσίας από το ΚΚΚ. Ο εθνικισμός αυτός , που συχνά εκδηλώνεται με τη μορφή τόσο διαδηλώσεων , όσο και επίσημων δηλώσεων αξιωματούχων , επηρεάζει την άσκηση εξωτερικής πολιτικής της Κίνας απέναντι σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ασίας, σε μια σειρά από φλέγοντα ζητήματα⁴¹.

- Ταϊβάν

Οι σχέσεις Κίνας- Ταϊβάν έχουν περάσει από πολλά επίπεδα και η εξέλιξή τους επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό , τόσο την περιφερειακή, όσο και την παγκόσμια σταθερότητα και ασφάλεια. Αποτελεί μία διαμάχη , η οποία δεν περιορίζεται στα όρια του γεωπολιτικού περιβάλλοντος της Ανατολικής Ασίας, αλλά παίρνει παγκόσμιες διαστάσεις με την επέμβαση άλλων μεγάλων χωρών , όπως οι ΗΠΑ είτε επίσημα στα πλαίσια διεθνών οργανισμών, είτε έμμεσα με τη χρηματοδότηση πχ. Οπλικών συστημάτων. Στην μεγαλύτερη διάρκεια των διμερών σχέσεων Κίνας- Ταϊβάν ,το συγκρουσιακό στοιχείο είναι αυτό που επικρατεί. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο, χωρίς κάποια ουσιαστική προσπάθεια προσέγγισης –παρουσιάζονταν μια σταθερότητα στη σχέση τους⁴².

Η Κίνα απειλεί ανοιχτά την Ταϊβάν με casus belli σε περίπτωση που η τελευταία ανακηρύξει με οποιαδήποτε μορφή την ανεξαρτησίας της και θεωρεί ότι αποτελεί Κινεζικό έδαφος. Η κοινή γνώμη της Ταϊβάν ωστόσο, από την οποία με την πάροδο των ετών μόνο το 12% αποτελείται από Κινέζους Χαν , δε δείχνει θετικά σημάδια προς οποιαδήποτε προσπάθεια ενοποίησης.

Η επάνοδος του Κουομintangk το 2008 σηματοδότησε την εκ νέου προσπάθεια της Ταϊβάν για αποκατάσταση του διαλόγου με το Πεκίνο, υιοθετώντας την πολιτική των τριών όχι, «όχι ενοποίηση, όχι ανεξαρτησία, όχι χρήση βίας». Σε απάντηση στα τρία όχι της ηπειρωτικής Κίνας, «όχι ανεξαρτησία για την Ταϊβάν, όχι

⁴¹ Ο.π. Προεστάκης Ε.(2017), σελ 71-75

⁴² Saunders P.(2005), “ Long Term trends in China-Taiwan Relations : Implications for US Taiwan Policy”, Asian Survey, Vol 45, No6 , pp. 970-991

δύο Κίνας και όχι συμμετοχή της Ταϊβάν σε οποιοδήποτε διεθνή οργανισμό». Στα ευαίσθητα σημεία ωστόσο , πάνω στο ζήτημα της Ταϊβάν, όπως η επέκταση του εναέριου χώρου της ή στα πυραυλικά συστήματα της Κίνας, τα οποία την απειλούν άμεσα, δεν έχει σημειωθεί καμία ουσιαστική πρόοδος. Τεχνικές και οικονομικές θεωρίες, όπως αυτές που υπογράφηκαν το 2009 μεταξύ των οργανώσεων SEF και ARATS έχουν υπογραφεί αρκετές. Όλες , όμως αφορούν το διμερές εμπόριο .

Οι ΗΠΑ έχουν επίσημα λάβει τη θέση ότι αναγνωρίζουν την Ταϊβάν ως κινεζικό έδαφος , αλλά έχει ξεκαθαρίσει ότι θα εναντιωθεί έμπρακτα σε οποιαδήποτε επιθετική ενέργεια της μητροπολιτικής Κίνας έναντι της Ταϊβάν και μάλιστα έχει συμβάλλει στην έντονη στρατιωτική ανάπτυξη της Ταϊβάν τα τελευταία χρόνια⁴³.

Η προσπάθεια της Ταϊβάν για διατήρηση του status quo στις σχέσεις της με την Κίνα , διαφάνηκε έντονα και με τη στάση της στο ζήτημα των νησιών Senkaku, στη θάλασσα της Ανατολικής Κίνας. Το 2012 , ο πρόεδρος της Ταϊβάν την ίδια ώρα που καλούσε τις αντιμαχόμενες πλευρές της Κίνας και της Ιαπωνίας σε διάλογο με την Ταϊβάν για επίλυση του ζητήματος, δε δίσταζε να αποστείλει πολεμικά σκάφη στην περιοχή, κάνοντας ξεκάθαρο ότι οι διπλωματικές σχέσεις Κίνας- Ταϊβάν κινούνται σε μια εύθραυστη ισορροπία⁴⁴.

- Ιαπωνία

Η Κίνα και η Ιαπωνία από το σύγχρονο παρελθόν αποτελούσαν τους κύριους δρώντες του περιφερειακού συστήματος της Βορειοανατολικής Ασίας και όπως ήταν αναμενόμενο , τα αντικρουόμενα συμφέροντά τους επηρεάζουν αρκετά συχνά τις διπλωματικές τους σχέσεις με αρνητικό τρόπο. Η ανταγωνιστική φύση των γεωστρατηγικών συμφερόντων των δύο κρατών εντείνει το φαινόμενο του « διλήμματος ασφαλείας» , όπως περιγράφεται στις διεθνείς σχέσεις.

Η Κίνα , ξεκάθαρα στο στρατηγικό κομμάτι εντάσσει την Ιαπωνική απειλή στο δικό της δόγμα αποτροπής. Επιλέγει συχνά τη διπλωματία της «προσέγγισης» στον οικονομικό τομέα και τη διπλωματία των «κανονιοφόρων» σε διμερή ζητήματα που αφορούν αμφισβητούμενες βραχονησίδες , στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ των δύο χωρών. Η πολιτική αυτή «μαστίγιου και καρότου» αποτελεί το συνδυασμό του αμυντικού ρεαλισμού και των αρχών του Σουν Τζου.

---

^{43 43}Ο. Π . Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α. (2013),σελ167-193

Η Κινεζική στρατηγική σκέψη δεν περιορίζεται στην παθητική άμυνα ως δόγμα αλλά στο πλαίσιο ενός δίκαιου πολέμου επιτρέπει την ανάληψη πρωτοβουλιών στο πλαίσιο μιας ενεργής άμυνας, αποτρεπτικής προς οποιαδήποτε εχθρική ενέργεια της Ιαπωνίας. Οι κινεζικές αμυντικές δαπάνες , στοχευμένα προσανατολίζονται προς την αποτροπή της Ιαπωνικής απειλής , με την προμήθεια αντίστοιχου βεληνεκούς βαλλιστικών πυραύλων⁴⁵.

Οι ΗΠΑ στα πλαίσια της δικιάς τους εθνικής στρατηγικής περί ενεργού συμμετοχής στο περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας , συχνά επιχειρούν να εντείνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ Κίνας και Ιαπωνίας. Πρόσφατα επένδυσαν σε μία νέα αντιπυραυλική ασπίδα επί του Ιαπωνικού εδάφους θέλοντας να ενισχύσουν τον παραδοσιακά στρατηγικό τους σύμμαχο έναντι της Κινεζικής στρατιωτικής ανάπτυξης. Ως πρόσχημα , μάλιστα , χρησιμοποίησαν τις πληροφορίες περί κατοχής πυρηνικών όπλων της Βόρειας Κορέας⁴⁶.

Το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της διαμάχης Κίνας- Ιαπωνίας αποτελεί η περίπτωση των βραχονησίδων Diaoyu/ Senkaku, η οποία εξετάζεται διεξοδικά στο πέμπτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Η αντιπαράθεση πάνω στις συγκεκριμένες βραχονησίδες αναβιώνει το ζήτημα του εθνικισμού στις δύο χώρες και επιβεβαιώνει την αμφότερη θέληση για επιβολή στην περιφέρεια της Νοτιοανατολικής Ασίας.

- Βόρεια Κορέα

Η κοινή κομμουνιστική ιδεολογία Κίνας και Βορείου Κορέας αποτέλεσε τη βάση των διμερών σχέσεων των δύο χωρών μετά τον πόλεμο της Κορέας . Οι διακυμάνσεις στις μεταξύ τους σχέσεις ,ωστόσο , δεν εκλείπουν αφού μία σειρά από ενέργειες της Βορείου Κορέας, η οποία χαρακτηρίζεται από πολλούς διεθνολόγους ως μη ορθολογικός δρών συχνά στη διεθνή πολιτική, έρχονταν αντίθετες στην επιθυμία της Κίνας για ανάδειξή της ως περιφερειακή δύναμη⁴⁷.

Η Κίνα, στην προσπάθειά της να αναδειχθεί σε περιφερειακό ηγεμόνα , έχει ως προτεραιότητα τη σταθερότητα στην Βορειοανατολική Ασία. Χαρακτηριστικό της θέλησής της αυτής αποτέλεσε η προσπάθεια ίδρυσης ενός συστήματος ασφαλείας

⁴⁵ Ο. Π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 194-200

⁴⁶ Ο. Π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 200-229

⁴⁷ Ο. Π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 230

,γνωστό ως « Σύστημα Άμεσης Ανταπάντησης» . Το σύστημα αυτό , όριζε ότι η Βόρεια Κορέα υποχρεούταν να ενημερώνει άμεσα την Κίνα για οποιαδήποτε εξέλιξη στην Κορεατική χερσόνησο, με αντιστάθμισμα την ανάληψη υποχρέωσης των Κινεζικών ενόπλων δυνάμεων για την εκπαίδευση ειδικού τμήματος ειδικών δυνάμεων , έτοιμο να επέμβει στην περιοχή. Ένα κοινό στρατηγείο , μεταξύ των δύο χωρών , θα συντόνιζε τις ενέργειές τους, ενώ η παροχή στρατιωτικών πληροφοριών και η διεξαγωγή κοινών στρατιωτικών ασκήσεων είχαν επίσης ως στόχο να «αναχαιτίσουν» ουσιαστικά οποιαδήποτε απρόβλεπτη ενέργεια της Βορείου Κορέας.

Η Κίνα παραδοσιακά , βλέπει στο πρόσωπο του ιδεολογικού της συμμάχου, το ρόλο του κράτους αναχώματος στις επεκτατικές βλέψεις των ΗΠΑ στο χώρο της Ανατολικής Ασίας, με αρκετά φιλικούς δεσμούς μεταξύ τόσο των πολιτικών , όσο και των στρατιωτικών ηγεσιών των δύο χωρών. Όσο, ωστόσο, η Κίνα θα εδραιώνει τις βλέψεις της για περιφερειακή ηγεμονία στο χώρο, τόσο θα επιχειρεί να συγκρατεί την ιδιόρρυθμη ηγεσία της Βορείου Κορέας από απρόβλεπτες ενέργειες , που θα έθεταν εν αμφιβόλω την περιφερειακή σταθερότητα , που η Κίνα προσπαθεί να εγγυηθεί ως μεγάλη δύναμη⁴⁸.

3.4. Η Στρατιωτική Στρατηγική της Κίνας

Ο Εθνικός Στρατηγικός στόχος της Κίνας είναι η επίτευξη κοινωνικής ευημερίας μέχρι το 2021, όταν και το ΚΚΚ συμπληρώνει μία εκατονταετία ζωής . Επίσης , το μεγάλο κινεζικό όνειρο περιλαμβάνει τη δημιουργία μίας ισχυρής δημοκρατικής , πνευματικά καλλιεργημένης και αρμονικής σοσιαλιστικής χώρας μέχρι το 2049, όταν συμπληρώνεται ένας αιώνας από τη δημιουργία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Το κινεζικό όνειρο , λοιπόν, περιλαμβάνει την αναγέννηση του Κινεζικού έθνους και οι Ένοπλες Δυνάμεις της Κίνας έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός ισχυρού στρατεύματος ως μέρος του Κινεζικού ονείρου⁴⁹.

Την παρούσα χρονική περίοδο, τα ζητήματα ασφαλείας που αντιμετωπίζει η Κίνα είναι περισσότερα από κάθε άλλη φορά. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την ασφάλεια της χώρας , τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά, είναι πολυσύνθετοι και είναι απαραίτητη συνεπώς μία ολιστική προσέγγιση του ζητήματος της εθνικής ασφαλείας , η οποία θα ισορροπεί μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφαλείας⁵⁰.

⁴⁸Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 230

⁴⁹,⁴⁹“China ‘s Military Strategy”, The State Council Information Office of the People’s Republic of China, Foreign Languages Press,2015Beijing

Η οικονομική άνοδος της Κίνας , παράλληλα με την αυξανόμενη εσωστρέφειά της , αλλά και τη γεωστρατηγική της τρωτότητα , οδήγησε τα τελευταία έτη σε μία αναπόφευκτη αύξηση των στρατιωτικών της δαπανών, στα πλαίσια της ενίσχυσης του διεθνούς ρόλου της χώρας. Η Κίνα, αντιλαμβάνεται σύντομα ότι η ειρηνική της άνοδος σε οικονομικούς όρους θα έπρεπε να συνδυαστεί αθόρυβα με μία αντίστοιχη άνοδο του επιπέδου των Ενόπλων Δυνάμεών της.

Άλλωστε, η εξάρτησή της από γειτονικές χώρες στο χώρο της Ανατολικής Ασίας αλλά και του Ειρηνικού για την εξεύρεση φυσικών πόρων και διαφόρων μορφών ενέργειας, καθιστούν απαραίτητη την ανάπτυξη νέων πολεμικών ικανοτήτων. Οι νέες αυτές ικανότητες, όπως περιγράφονται στο δόγμα « περί Κινεζικής επανάστασης στις στρατιωτικές υποθέσεις» αποσκοπούν στο να καταστήσουν τη χώρα ως μία κυρίαρχη περιφερειακή δύναμη στην Ανατολική Ασία⁵¹.

Μέχρι πρότινος, οι ΗΠΑ ήλεγχαν το θαλάσσιο χώρο γύρω από τις Κινεζικές ακτές και είχαν περιορίσει την Κίνα σε ένα ασφυκτικό γεωπολιτικό κλοιό. Οι Κινέζοι αξιωματούχοι , με την πάροδο των ετών αντιλαμβάνονται ότι είναι από δύσκολο έως αδύνατο, να ανταγωνιστούν την Αμερικανική στρατιωτική ισχύ με συμβατικές μεθόδους. Επενδύουν , λοιπόν, σε μια σειρά ασύμμετρων ικανοτήτων (Αντιπρόσβασης - Άρνησης περιοχής- Antiaccess/ Area Denial, A2AD) , οι οποίες εξασφαλίζουν την κυριαρχία της χώρας στο ζωτικό θαλάσσιο χώρο της. Ταυτόχρονα, απομακρύνουν κάθε σενάριο απόσχισής της Ταϊβάν και εκδιώκουν το Αμερικανικό Ναυτικό από την περιοχή⁵².

Το ασύμμετρο πυραυλικό οπλοστάσιο της Κίνας, αλλάζει τις ισορροπίες ισχύος στην περιοχή, περιορίζοντας την πρόσβαση στα στενά της Ταϊβάν σε Αμερικανικά αεροπλανοφόρα. Το δορυφορικό δίκτυο πλοήγησης Baydου προσφέρει από το 2011 δεδομένα για τις παράκτιες περιοχές της Κίνας, ενώ ο δορυφόρος θαλάσσιας επιτήρησης HY-1B , που εκτοξεύτηκε το 2007, συμβάλλει αποφασιστικά στη θαλάσσια επιτήρηση της Ανατολικής και Νότιας Σινικής Θάλασσας⁵³.

Επίσης, η Κίνα δεν αρκείται στον έλεγχο της επιφάνειας της θάλασσας αλλά επεκτείνεται μέσω της ναυπήγησης πυρηνικών υποβρυχίων εφοδιασμένων με πυρηνικούς πυραύλους, στον έλεγχο του βυθού της περιφέρειάς της. Ταυτόχρονα, το Πεκίνο συμμετέχει όλο και πιο ενεργά σε επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης , προκειμένου να αυξήσει την ήπια ισχύ της χώρας και να αναβαθμίσει την εικόνα της

⁵¹ Γρίβας Κ. (2013), « Η στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη μέση Ανατολή», Αθήνα , Εκδόσεις Λιβάνη, σελ 95

⁵² Huxley T. & Schreer B. (2015), “ Standing up to China”, Survival, 57:6, p 135

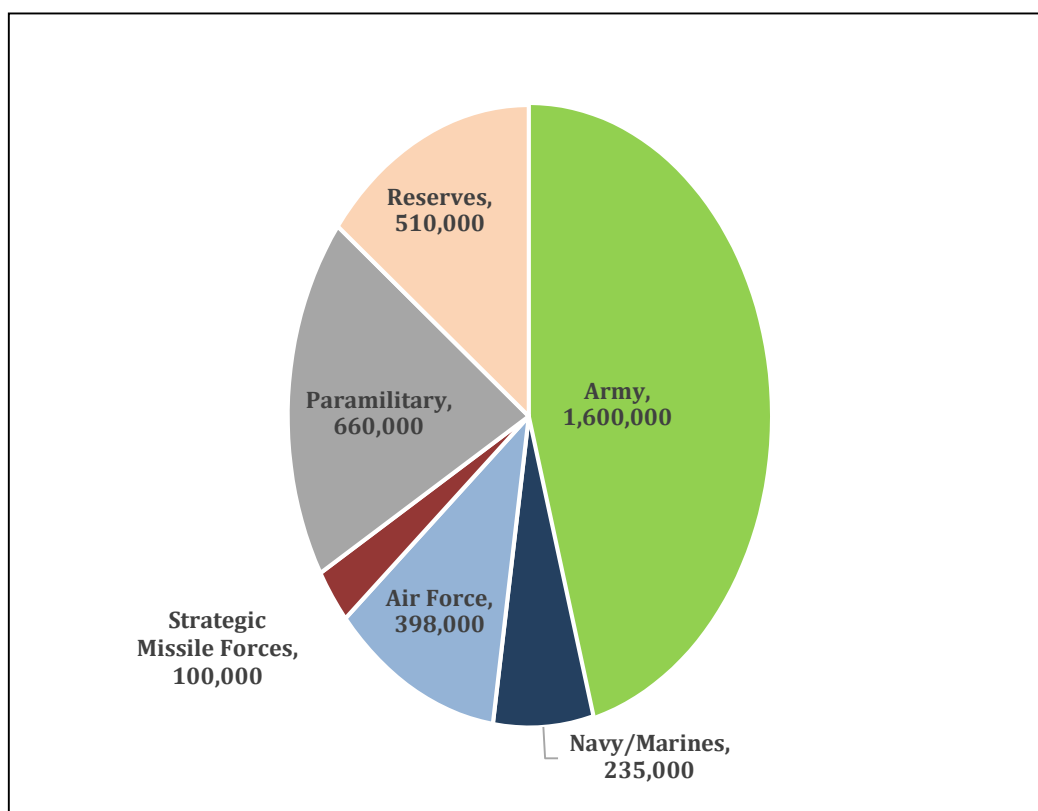
⁵³ Ο.π. Γρίβας Κ. (2013), σελ 98

ως διεθνούς σταθεροποιητικού παράγοντα.

Παράλληλα, όμως στα πλαίσια του δόγματος « Κρύβε τις ικανότητές σου και περίμενε την ώρα σου» , όπως αυτό διατυπώθηκε από τον Deng Xiaoping , η Κίνα αναπτύσσει ικανότητες διαστημικών τεχνολογιών και κυβερνητικού πολέμου. Το κινεζικό αντιπλοοϊκό βαλλιστικό οπλοστάσιο παρέχει δυνατότητες αδρανοποίησης των πολεμικών πλοίων με το σύστημα αεράμυνας AEGIS , τα οποία στην περιοχή της Ταϊβάν την προστατεύουν από πυραυλικές επιθέσεις⁵⁴.

Η στρατηγική εξαναγκασμού της Κίνας ,λοιπόν, έναντι της Ταϊβάν που έχει ως απώτερο σκοπό την αποτροπή ανακήρυξης ανεξαρτησίας της τελευταίας, χωρίς την παρουσία των συγκεκριμένων βαλλιστικών πυραύλων θα τιθόταν εν αμφιβόλω. Οι συγκεκριμένοι πύραυλοι αποτελούν δηλαδή βασικό πυλώνα της κινεζικής υψηλής στρατιωτικής στρατηγικής, γι' αυτό και αντλούν μεγάλο ποσοστό των στρατιωτικών δαπανών της χώρας. Ταυτόχρονα , η ανάπτυξη διηπειρωτικών βαλλιστικών πυραύλων εκ μέρους της Κίνας ενισχύουν τη δυνατότητά της να αποτρέπει μακρινούς ανταγωνιστές της σε ενδεχόμενη σύγκρουση από την άμεση επέμβασή τους στην εγγύς περιφέρειά της.

ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΙΝΑΣ

Πηγή: IISS, *Military Balance 2015*, p. 237 adapted by Anthony H. Cordesman and Steve Colley at the Center for Strategic and International Studies

⁵⁴ Ο.π Γρίβας Κ. (2013),σελ 98

Στο πυραυλικό οπλοστάσιο της Κίνας , πέρα των βαλλιστικών όπλων , συναντούμε τους πυραύλους Cruise ,οι οποίοι πρωτοεμφανίστηκαν το 2009 και έχουν εκτιμώμενο βεληνεκές μεταξύ 1500 και 2500 km. Συνεπώς μπορούν να πλήξουν με άνεση οποιαδήποτε χώρα στο υπό εξέταση περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας και συνδυαζόμενα με τους βαλλιστικούς πυραύλους μπορούν να προκαλέσουν κορεσμό των εχθρικών αεραμυνών και να αδρανοποιήσουν τις αντιβαλλιστικές ικανότητες των αντιπάλων της^{55, 56}.

Ιδιαίτερο ρόλο στην πολεμική στρατηγική της Κίνας έχουν τα μικρά ντιζελοκίνητα υποβρύχια. Είναι ιδιαίτερα αθόρυβα, μη ανιχνεύσιμα από τα καλύτερα ανθυποβρυχιακά συστήματα της Δύσης, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την παρουσία ενός κινεζικού υποβρυχίου στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Οκινάουα το Νοέμβριο του 2006 , το οποίο εισήλθε απαρατήρητο σε μια ομάδα μάχης του Αμερικανικού Ναυτικού και ξεπρόβαλε σε επιδεικτική απόσταση από ένα Αμερικανικό αεροπλανοφόρο.

Η εγκαθίδρυση της Κίνας ως μεγάλη περιφερειακή δύναμη επισημαίνεται από πολλούς ότι διαφαίνεται και μέσω της ναυπήγησης του πρώτου αεροπλανοφόρου της Κίνας τον Αύγουστο του 2011 , με την επωνυμία Liaoning. Ένα τέτοιο ναυτικό οπλικό σύστημα επιτρέπει στην Κίνα να ασκεί προβολή ισχύος σε μακρινή από το έδαφος της απόσταση. Όπως ισχυρίζεται ο υπαρχηγός του Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων της Κίνας Qigijun , το αεροπλανοφόρο αυτό αποτελεί σύμβολο μεγάλου έθνους και εξισώνει την Κίνα με τα υπόλοιπα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Όπως προσθέτει ο ίδιος , οι γειτονικές χώρες της Κίνας στην περιφέρειά της δε θα έπρεπε να ανησυχούν από την συγκεκριμένη εξέλιξη , αφού η Κίνα είναι αυτή που αισθάνεται πίεση στη θάλασσα τόσο στην Ανατολική Σινική Θάλασσα,τη Νότια Σινική Θάλασσα και τα στενά της Ταϊβάν⁵⁷.

Πράγματι, η Κίνα ήδη σχεδιάζει ,όπως έχει επίσημα δηλώσει, δύο ακόμη αεροπλανοφόρα με την προσθήκη των οποίων εξυπηρετούνται οι γεωστρατηγικοί της στόχοι σε αμφισβητούμενα νησιωτικά συμπλέγματα, όπως είναι τα νησιά Senkaku και Spratly⁵⁸. Επίσης εξυπηρετούν τη διάνοιξη θαλασσίων οδών μεταφοράς ενέργειας στο περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας , καθώς και τη διεξαγωγή ανθρωπιστικών επιχειρήσεων των κινεζικών Ενόπλων Δυνάμεων στα πλαίσια

⁵⁵ Ο.π. Huxley T. & Schreer B. (2015), σελ 129

⁵⁶ Ο.π. Γρίβας Κ.(2013), σελ 142-145

⁵⁷ Ο.π. Huxley T. & Schreer B. (2015), σελ 133

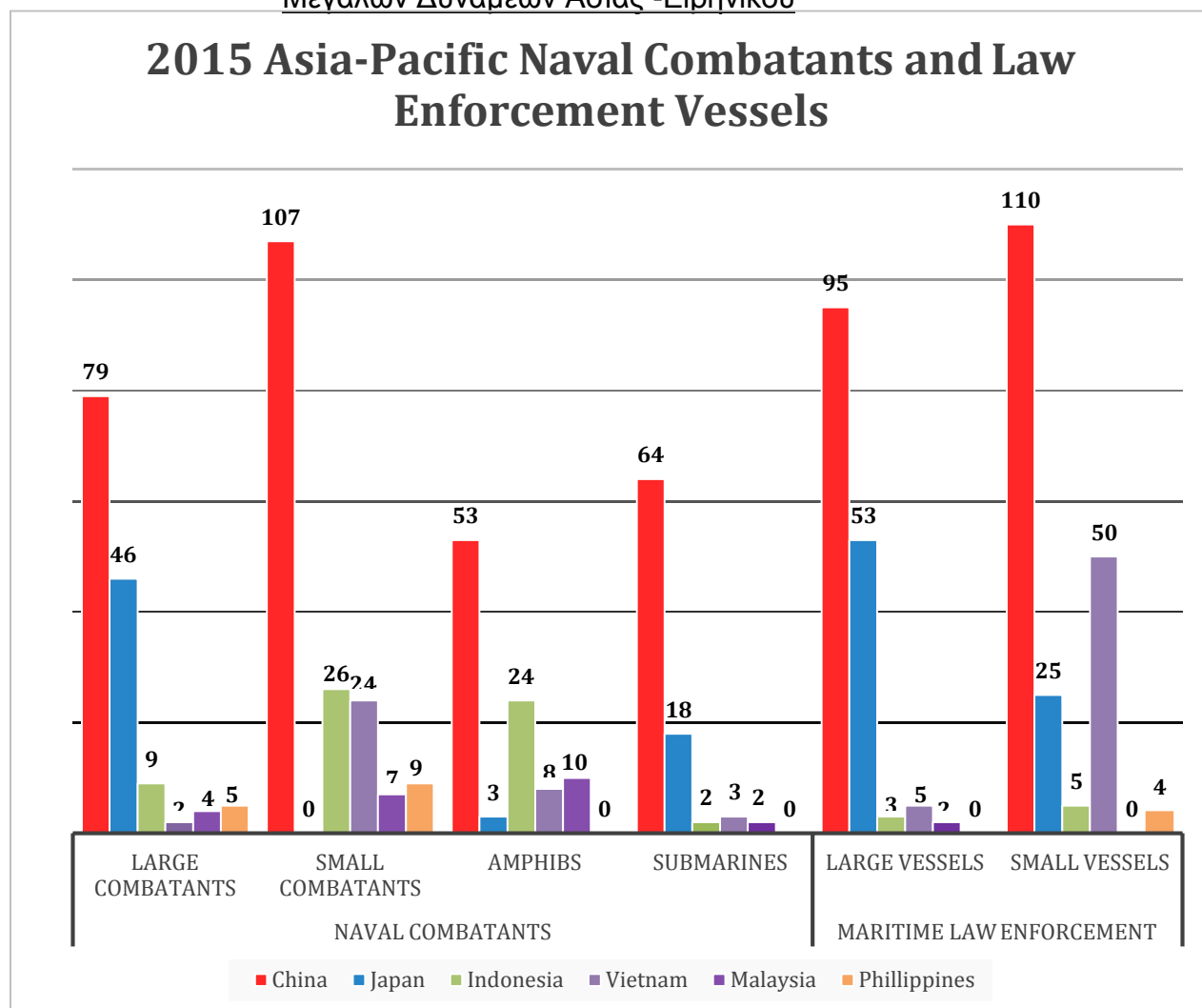
⁵⁸ Christensen T. (2012), “ The meaning of the nuclear evolution: China’s Strategic Modernization and US-China Security Relations”, Journal of Strategic Studies, Vol 35, Issue 4, p 447-450

αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών στην περιφέρειά της⁵⁹.

Συγκριση Δυνάμεων Πολεμικού Ναυτικού- Λιμενικού Σώματος

Μεγάλων Δυνάμεων Ασίας -Ειρηνικού

2015 Asia-Pacific Naval Combatants and Law Enforcement Vessels

Πηγή: Department of Defense, *Asia-Pacific Maritime Security Strategy* 2015. Adapted by Michael Wang at the Center for Strategic and International Studies

⁵⁹ Ο.π. Huxley T. & Schreer B. (2015), σελ 136

Στον τομέα της αεροπορικής ισχύος, το 2011 η Κινεζική αεροδιαστημική βιομηχανία παρουσίασε ένα νέο μαχητικό αεροσκάφος 5^{ης} γενιάς, με ικανότητες Stealth, το J20, εκπλήσσοντας τους ανταγωνιστές της. Η εμφάνιση του νέου αυτού μαχητικού εξυπηρετεί τους εξής γεωπολιτικούς στόχους για την Κίνα:

1) Καταδεικνύει ότι η Κίνα επιχειρεί να αναδειχθεί σε στρατιωτική υπερδύναμη ικανή σε πρώτο βαθμό να την καθιερώσει ως περιφερειακή δύναμη και κατ' επέκταση να ανταγωνιστεί την Αμερικανική και τη Ρωσική Δύναμη

2) Η Κίνα επιχειρεί να ελέγξει τον άμεσο γεωπολιτικό της περίγυρο διατηρώντας σε απόσταση από τη Σινική Θάλασσα την Αμερικανική Αεροναυτική Ισχύ

3) Η ταυτόχρονη είσοδος στην υπηρεσία των αντίστοιχων αεροσκαφών Sukhoi της ινδικής αεροπορίας , εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των δύο χωρών

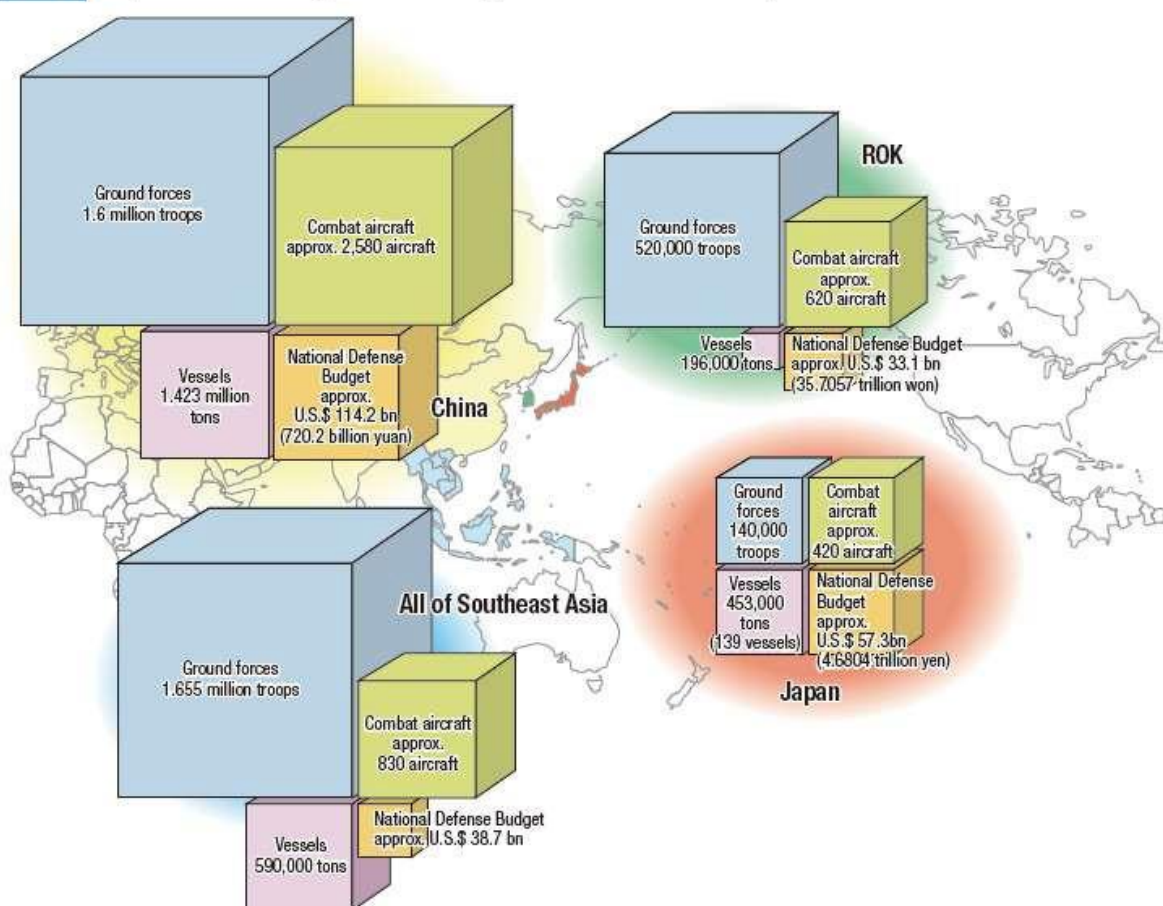
4) Η Ιαπωνία αναγκάζεται και αυτή εκ των πραγμάτων να αναπτύξει παρόμοια συμβατική στρατιωτική ισχύ⁶⁰

---

⁶⁰ Ο. Π. Γρίβας Κ. (2013), σελ 222-228

Σύγκριση Στρατιωτικών Δυνάμεων και Αμυντικών Προϋπολογισμών στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ασίας

Fig. I-1-5-1 Comparison of Forces Strength and Defense Budget between Southeast Asia and Japan/China/ROK 2013

- Notes:
1. Source: The Military Balance 2014 and others. The size of each block indicates relative size using Japan as the base size.
  2. For Japan, the force strength shows the actual strength of each Self-Defense Force as of the end of FY2011; the number of combat aircraft is the sum of the number of combat aircraft of the ASDF (excluding transport aircraft) and that of the MSDF (fixed-wing aircraft only).
The Japanese national defense budget is the initial budget excluding the cost of the SACO and the reduction of the local burden among the U.S. forces realignment costs.
  3. The national defense budget of China is from the Finance Minister's Budget Report to the National People's congress in 2013.
  4. The national defense budget of the ROK is from the ROK National Defense White Paper 2013.
  5. The national defense budget of China and the ROK is expressed in U.S. dollars and is calculated using the FY2013 Ministry of Finance exchange rates of 82 yen to 1 dollar, 13 yen to 1 yuan, and 76 yen to 1,000 won.
  6. The Japanese national defense budget is expressed in U.S. dollars converting 2013 figures using the FY2013 Ministry of Finance exchange rate of 82 yen to 1 dollar.

Πηγή: Ministry of Defense of Japan, *Defense of Japan*, August 2014.

Ένας άλλος βασικός παράγοντας στη γεωγραφία ισχύος στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας είναι η ύπαρξη πυρηνικών όπλων. Οι πυρηνικές θαλάσσιες νάρκες και τορπίλες, που εκτιμάται ότι διαθέτει το κινεζικό ναυτικό, μεταβάλουν την

παγκόσμια πυρηνική εξίσωση, ενώ πρόσφατα οι ΗΠΑ εξέφρασαν επίσημα την ανησυχία τους για ενδεχόμενη « ασύμμετρη χρήση πυρηνικών πυραύλων που θα στοχεύει στην αξιοποίηση του ηλεκτρομαγνητικού παλμού για την προσβολή της ηλεκτρονικής υποδομής στο έδαφος των ΗΠΑ και της διαστημικής αρχιτεκτονικής⁶¹.

Ο αμυντικός προϋπολογισμός της Κίνας αυξάνεται ραγδαία κάθε έτος , ξεπερνώντας για πρώτη φορά το 2012 τα 100 δις \$. Επίσης οι δαπάνες ασφαλείας της χώρας , οι οποίες περιλαμβάνουν και την προστασία της χώρας από κυβερνοκατασκοπεία αυξήθηκαν σημαντικά στα πλαίσια της κινεζικής Αμυντικής Βίβλου του 2010, η οποία επιδιώκει την επίτευξη τεχνολογικών ορόσημων στον τομέα της «πληροφοριοποίησης» .Η Βίβλος τονίζει επίσης τις επίσημες κινεζικές ανησυχίες για εμπλοκή των ΗΠΑ στο χώρο της Ανατολικής Ασίας, παρουσιάζει ωστόσο τη βεβαιότητα ότι οι κινεζικές ένοπλες δυνάμεις έχουν τον απόλυτο έλεγχο των ζωτικών συμφερόντων της χώρας στην περιοχή⁶².

Η ανάπτυξη τόσο ασύμμετρων , όσο και συμβατικών ικανοτήτων της χώρας είναι ιδιαίτερος κοστοβόρα ,επιχειρήθηκε όμως από την κινεζική ηγεσία , εκμεταλλευόμενη την άνοδο της Κινεζικής οικονομίας. Σε μία Κίνα , η οποία προσπαθεί να αναδειχθεί σε περιφερειακή δύναμη, ήταν προφανής η ανάγκη για ενίσχυση σε συντελεστές στρατιωτικής ισχύος.

---

⁶¹ Ο.π. Γρίβας Κ. (2013), σελ 98-100

⁶² Ο.π. Γρίβας Κ. (2013), σελ 220, 234-238

Σύγκριση αμυντικών προϋπολογισμών Κίνας- Περιφερειακών Δυνάμεων

	Billion (USD)
China (Official Budget)	\$136.3
Russia (National Defense Budget)	\$76.3
Japan	\$47.6
India	\$38.2
Republic of Korea	\$33.4
Taiwan	\$10.3

Comparison of China's official defense budget with those of other regional powers

Πηγή: Department of Defense, *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* 2015, April 2015

3.5.Διεθνής Νομιμοποίηση

Η Κίνα αποτελεί μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και έχει λάβει μέρος σε αρκετές αποστολές υποστήριξης της ειρήνης του οργανισμού(Κόσσοβο, Λίβανο ,Σουδάν, Αφγανιστάν, Αϊτή, Λιβερία) . Μάλιστα το 2010, ο υπουργός Άμυνας της χώρας διακήρυξε πως η Κίνα είναι η πρώτη χώρα σε συμμετοχή σε ειρηνευτικές αποστολές μεταξύ των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, με 10.000 περίπου άνδρες , σε 24 ειρηνευτικές αποστολές. Αποτελεί επίσης παρατηρητή στο Διεθνές Φόρουμ των G8 και ενεργό μέλος των G20. Ακόμη, το 1991 εντάχθηκε στην «οικονομική συνεργασία Ασίας και Ειρηνικού ωκεανού»(APEC)⁶³.

Το 2001 , μαζί με άλλες χώρες της κεντρικής Ασίας και τη Ρωσία δημιούργησε τον « Οργανισμό Συνεργασίας Σαγκάης» , σε μία εμφανή προσπάθεια να ενισχύσει την εικόνα της ως περιφερειακή δύναμη. Στα πλαίσια λειτουργίας του οργανισμού αυτού, κάθε χρόνο διεξάγονται μεγάλης κλίμακας κοινές στρατιωτικές ασκήσεις. Οι χώρες που τον απαρτίζουν ωστόσο, αρνούνται το ρόλο του ως το στρατιωτικό αντίπαλο δέος του NATO και υποστηρίζουν ότι πρόκειται απλά περί οργανισμού που προωθεί τη διεθνή ασφάλεια και την οικονομική συνεργασία μεταξύ των μελών του⁶⁴.

Ένας ακόμα πολύ σημαντικός θεσμός στον οποίο συμμετέχει η Κίνα είναι αυτός του συνασπισμού των χωρών BRICS(Κίνα, Ρωσία, Βραζιλία, Νότια Αφρική, Ινδία). Ο οργανισμός αυτός εκφράζει την θέληση των μελών του για τη δημιουργία ενός δίκαιου πολυπολικού κόσμου , στον οποίο αναδυόμενες δυνάμεις όπως η Κίνα διεκδικούν μεγαλύτερο μερίδιο σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο από τις παραδοσιακές καπιταλιστικές δυνάμεις .

Οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Κίνα σε επίπεδο πολιτικού διαλόγου περιλαμβάνουν:

A) Συναντήσεις σε ετήσια βάση του προέδρου του Ευρωπαϊκού συμβουλίου με τον Πρόεδρο της Επιτροπής υποβοηθούμενη από τον ύπατο εκπρόσωπο

B) Συναντήσεις του Πρωθυπουργού και του υπεύθυνου εξωτερικών υποθέσεων στο εθνικό συμβούλιο της Κίνας με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Ύπατο Εκπρόσωπο

⁶³ Williams T. (2014), “ APEC, ASEAN, the G20 and China’s growing regional centrality”, Institute for Islamic Strategic Affairs, www.iisa.org.uk(ημ προσπ: 1/2/2017)

⁶⁴ Ο.π. Williams T. (2014)

Γ) Συναντήσεις σε εξαμηνιαία βάση του Κινέζου Πρέσβη στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Υπάτο Εκπρόσωπο και του Υπουργού Εξωτερικών της Κίνας με τους πρέσβεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δ) Συναντήσεις σε ετήσια βάση ειδικών αξιωματούχων και των δύο πλευρών σε θέματα μη διασποράς πυρηνικών και διεθνούς ασφάλειας.⁶⁵

---

⁶⁵ Ο.π.Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α. (2013), 139-140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η άνοδος της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη υπό το πρίσμα των Βασικών Θεωριών Διεθνών Σχέσεων

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να χαρτογραφήσει την προσπάθεια ανάδειξης της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη υπό το πρίσμα βασικών διεθνολογικών θεωρήσεων με κύριο άξονα αυτόν του επιθετικού ρεαλισμού.

Η άνοδος της Κίνας ,βασίζεται κατά με τον Marc Leonard σε τρεις διαφορετικές αντιλήψεις , οι οποίες μπορούν να συνδεθούν με τις βασικές θεωρήσεις των διεθνών σχέσεων.⁶⁶.

Η πρώτη αντίληψη είναι αυτή της «ειρηνικής ανόδου» της Κίνας, όπως περιγράφεται και από επίσημα χείλη Κινέζων αξιωματούχων . Στηριζόμενοι λοιπόν σε βασικά επιχειρήματα θεσμικού φιλελευθερισμού οι υπέρμαχοι αυτής της αντίληψης εκφράζουν την άποψη ότι η Κίνα δε θα επιδιώξει την άσκηση βίας ώστε να αναδειχθεί σε περιφερειακό αρχικά και παγκόσμιο μεταγενέστερα ηγεμόνα , ακολουθώντας το παράδειγμα των Ιαπώνων ή των Γερμανών κατά το Β Παγκόσμιο πόλεμο. Θεωρούν ότι η Κινεζική εξωτερική πολιτική θα συνεχίσει να επιδιώκει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την ενεργότερη παρουσία της στην περιφερειακή διακυβέρνηση και σε διεθνείς θεσμούς , αποφεύγοντας οποιαδήποτε κίνηση βίαιου επεκτατισμού⁶⁷.

Αρκετοί θεωρητικοί ωστόσο αντιτίθενται στην συνέχιση της «ειρηνικής ανόδου» της Κίνας .Εκφράζοντας έναν κινεζικό εθνικισμό , ο οποίος συχνά σε περιόδους εντάσεων της Κίνας με γειτονικές χώρες αναδύεται στο εσωτερικό της Κινεζικής κοινωνίας, υποστηρίζουν ότι η Κίνα οφείλει να επιδείξει μια επιθετικότερη στάση στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής.

Κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για αρκετά ζητήματα , όπως μια ενδεχόμενη κίνηση ανεξαρτησίας της Ταϊβάν ή μια περαιτέρω προσπάθεια διείσδυσης των ΗΠΑ στο περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας, υποστηρίζουν ότι μια πιο αποτρεπτική στάση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας κρίνεται αναγκαία στο μέλλον.

Υπέρμαχοι αυτής της άποψης είναι και αρκετοί επίσημοι αξιωματούχοι , ιδιαίτερα στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας, οι οποίοι προώθησαν

⁶⁶ Όπ. Πετρόπουλος Σ. Και Χουλιάρας Α.(2013), σελ 120

⁶⁷ Zan Jifang, "Peaceful Rise", Beijing Review [www.bjreview.com.cn/200416/BoaoSpecial-200416\(B\).htm](http://www.bjreview.com.cn/200416/BoaoSpecial-200416(B).htm)

μάλιστα την λεγόμενη «επανάσταση στις στρατιωτικές υποθέσεις», στηριζόμενοι σε αυτά τα εθνικιστικά τους ιδεώδη. Τέλος , διαφαίνεται μία Τρίτη σχολή πραγματιστών , οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η Κίνα πρέπει να κινείται σε μία λεπτή γραμμή ισορροπίας ανάμεσα στην οικονομική της ανάπτυξη και στα εθνικής σημασίας ζητήματα εξωτερικής πολιτικής.

Οι πραγματιστές ,με τις απόψεις των οποίων δείχνει να παραλληλίζεται η επίσημη Κινεζική ηγεσία , δείχνουν να προσαρμόζουν τις επιταγές της σύγχρονης άσκησης εξωτερικής πολιτικής με βασικές αρχές του κομφουκιανισμού.

Οι τρεις διαφορετικές αυτές αντιλήψεις για την ανάδειξη της Κίνας ως περιφερειακής δύναμης αποτυπώνονται και στις βασικές επεξηγηματικές θεωρήσεις των διεθνών σχέσεων: τη ρεαλιστική επεξηγηματική θεώρηση, τη φιλελεύθερη επεξηγηματική θεώρηση και την κονστρουκτιβιστική επεξηγηματική θεώρηση.

Οι διεθνείς σχέσεις μπορούν να μελετηθούν σε δύο επίπεδα ανάλυσης , το μακροεπίπεδο ανάλυσης , το οποίο περιλαμβάνει τη δομή και τα χαρακτηριστικά του διεθνούς συστήματος και το μικροεπίπεδο , το οποίο αναλύει την εξωτερική πολιτική ενός κράτους μέσα από τις εσωτερικές του συνιστώσες. Στο μακροεπίπεδο ανάλυσης εντάσσονται το διεθνές σύστημα συνολικά και τα περιφερειακά υποσυστήματα που το διαχωρίζουν, όπως το υπό εξέταση στην παρούσα εργασία υποσύστημα της Ανατολικής Ασίας. Για να επεξηγήσουν οι βασικές διεθνολογικές θεωρήσεις κάποιο από τα επίπεδα ανάλυσης επιλέγουν μία σειρά μεταβλητών , οι κυριότερες των οποίων είναι οι εξής:

α) υλικές μεταβλητές και παράγοντες ισχύος(ρεαλισμός)

β) θεσμικές μεταβλητές και παράγοντες αλληλεξάρτησης(φιλελευθερισμός)

γ) ιδεατικές μεταβλητές και διυποκειμενικές αντιλήψεις (κονστρουκτιβισμός)⁶⁸ .

---

⁶⁸ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α.(2013), σελ 46

4.1. Ρεαλισμός

Σύμφωνα με τον Waltz ⁶⁹ το διεθνές σύστημα είναι άναρχο, δεν υπάρχει δηλαδή κάποια κυρίαρχη ρυθμιστική αρχή. Η διεθνής πολιτική λοιπόν είναι το πεδίο στο οποίο τα κράτη ζουν συνεχώς υπό το φόβο ότι κάποια στιγμή κάποιο άλλο κράτος θα χρησιμοποιήσει βία εναντίον τους. Με το κάθε κράτος ξεχωριστά να αποφασίζει για ενδεχόμενη χρήση βίας ένας πόλεμος μπορεί να ξεσπάσει ανά πάσα στιγμή. Η εμφάνιση της βίας συνδέεται με την απουσία μιας κεντρικής κυβέρνησης. Η απειλή ή χρήση βίας διαχωρίζει τη διακρατική από την εσωτερική τάξη. Όσο μικρότερος είναι ο αριθμός των Μεγάλων Δυνάμεων τόσο σταθερότερο είναι το διεθνές σύστημα. Τα κυρίαρχα εθνικά κράτη στο άναρχο διεθνές σύστημα κινούνται με άξονα την προάσπιση των συμφερόντων τους και ειδικότερα ανταγωνίζονται στην συγκέντρωση ισχύος (στρατιωτική ισχύς, οικονομική ισχύς) . Οι μεταβολές στους δείκτες ισχύος μεταξύ των κρατών επηρεάζουν και τις εξελίξεις στην διεθνή πολιτική σκηνή. Έτσι η συγκέντρωση ισχύος από τις Μεγάλες Δυνάμεις μειώνει το έλλειμμα ασφαλείας και προκαλείται ισορροπία δυνάμεων ως αποτέλεσμα της διεθνούς αναρχίας.⁷⁰

Η Κίνα , τις τελευταίες δεκαετίες , παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη οικονομική άνοδο, η οποία όπως ήταν αναμενόμενο οδήγησε τους διεθνολόγους στη συστηματική μελέτη της συνεπακόλουθης αύξησης ισχύος της στη διεθνή πολιτική . Ένα από τα βασικότερα ερωτήματα που απασχολούν τους διεθνολόγους είναι το κατά πόσο και με ποιο τρόπο η Κίνα θα επιδιώξει να μεταφράσει άμεσα την οικονομική της άνοδο σε ανάδειξη της ως περιφερειακού ηγεμόνα στο σύστημα της Ανατολικής Ασίας.

Σύμφωνα με τον νεορεαλισμό , ο οποίος περιλαμβάνει τον αμυντικό και επιθετικό ρεαλισμό , και δίνει ιδιαίτερη βάση στη δομή του διεθνούς συστήματος , η Κίνα στο περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας συμπεριφέρεται ως μονάδα με άξονα την επιβίωσή της , όπως όλα τα κράτη. Εκείνο που διαφοροποιεί τον αμυντικό με τον επιθετικό ρεαλισμό είναι τα μέσα τα οποία χρησιμοποιεί κάθε κράτος για να επιτύχει την επιβίωσή του στα περιφερειακά συστήματα στα οποία ανήκει , υποστηρίζοντας ότι ο επιθετικός ρεαλισμός προτάσσει την ισχύ ενός κράτους ενώ ο αμυντικός ρεαλισμός την επιδίωξη ασφάλειας⁷¹.

Στην υποκατηγορία του επιθετικού ρεαλισμού ένας από τους κυριότερους εκφραστές είναι ο Mearsheimer , ο οποίος βλέποντας την διαφαινόμενη ανάδειξη της

⁶⁹ Waltz Kenneth.(2011), “Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής”, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2011

⁷⁰ Morgenthau M.(1970), “Truth and Power: essays of a decade, 1960-1970”, New York: Praeger, σελ 50

⁷¹ Ο.π .Προεστάκης Ε. (2017), σελ 5-7

Κίνας σε μεγάλη περιφερειακή δύναμη εκφράζει συχνά μέσα από τα συγγράμματά του τις εκτιμήσεις του για τη δράση της Κίνας στο χώρο της Ανατολικής Ασίας. Όπως υποστηρίζει , όταν μία χώρα αναδύεται σε ισχυρή δύναμη , σύντομα αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό των άλλων Μεγάλων Δυνάμεων , οι οποίες διαθέτουν την αντίστοιχη στρατιωτική ισχύ για να την πλήξουν⁷².

Οι Μεγάλες Δυνάμεις αισθάνονται ότι αντιμετωπίζουν δίλημμα ασφαλείας έναντι των ομοίων τους , διότι αδυνατούν , όπως πιστεύουν να προβλέψουν η μία τις κινήσεις της άλλης. Στην πραγματικότητα όμως , όπως υποστηρίζουν οι υπέρμαχοι του επιθετικού ρεαλισμού συμπεριφέρονται ως ορθολογικοί δρώντες και οι επόμενες κινήσεις τους στο διεθνές σύστημα μπορούν εύκολα να προβλεφθούν ⁷³.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Mearsheimer κάθε χώρα αμέσως μετά την ανάδειξή και καθιέρωσή της ως μεγάλη δύναμη , επιδιώκει σύντομα τη μεγιστοποίηση της ισχύος της μέσω απόκτησης περιφερειακής ηγεμονίας. ⁷⁴ Η Κίνα λοιπόν όπως υποστηρίζει , μόλις αισθανθεί πανίσχυρη οικονομικά θα επιδιώξει να κυριαρχήσει στην Ανατολική Ασία , μετατρέποντας την οικονομική της άνοδο σε στρατιωτικούς συντελεστές ισχύος. Το εσωτερικό πολιτικό σύστημα της Κίνας και το αν αποτελεί μια ανελεύθερη δημοκρατία , σε αντίθεση με τις δυτικές κοινωνίες , ελάχιστα θα επηρεάσουν την απόφασή της αυτή, αφού η επιβίωση στο διεθνές σύστημα απαιτεί την απόκτηση περιφερειακής ηγεμονίας. Άλλωστε όπως αναλύσαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο η κινεζική πολιτική ηγεσία στη χάραξη της εξωτερικής της πολιτικής στην παρούσα φάση απολαμβάνει υψηλό ποσοστό εσωτερικής νομιμοποίησης.

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του επιθετικού ρεαλισμού , η Κινεζική ηγεσία θα επιχειρήσει είτε να μετατρέψει τη μορφή του διεθνούς συστήματος σε πολυπολικό , με την ίδια να αποτελεί πρωταγωνιστή του , είτε θα επιχειρήσει ,στο άλλο άκρο, να εγείρει επεκτατικές βλέψεις στην περιφέρειά της. Η ολοένα και αυξανόμενη απόκτηση ισχύος της Κίνας φυσικά δεν πρόκειται να αφήσει ασυγκίνητες τις υπόλοιπες ανταγωνίστριές της στην περιφέρειά της , αφού θα δημιουργείται ένας έντονος ανταγωνισμός ασφαλείας , ο οποίος θα τους ωθήσει σε συνεργασία με τις Η.Π.Α. σε μία πολιτική ανασχεσης της ανόδου της⁷⁵.

Η άνοδος της Κίνας επίσης θα οδηγήσει σε ένα παιχνίδι μηδενικού

---

⁷² Maersheimer J.J.(2006), «Η τραγωδία της πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων», Εκδόσεις Ποιότητα , Αθήνα, 2006, σελ 85

⁷³ Ο.π. Maersheimer J.J.(2001), σελ 36

⁷⁴ Mearsheimer J.J. (2010), “ The Gathering storm: China’s challenge to US Power in Asia”, the Chinese Journal of International Politics, 3(4): 381-396

⁷⁵ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 84

αθροίσματος ανάμεσα στην Κίνα και στις Η.Π.Α. στο χώρο της Ανατολικής Ασίας. Σύμφωνα με κάποιες πιο απαισιόδοξες προβλέψεις μάλιστα η Κίνα , επηρεασμένη ακόμα από τα κατάλοιπα του αιώνα των ταπεινώσεων, θα διοχετεύσει τις ισχυρές εθνικιστικές τάσεις που επικρατούν στο εσωτερικό της σε διαμάχες ακόμα και ένοπλες συγκρούσεις με τις υπόλοιπες Μεγάλες Δυνάμεις. Η άποψη αυτών των διεθνολόγων συμβαδίζει απόλυτα με μεγάλο κομμάτι κινέζων επίσημων αξιωματούχων ,όπως διαφαίνεται συχνά σε δημόσιες τοποθετήσεις τους⁷⁶.

Ο Mearsheimer στην ανάπτυξη της θεωρίας του για την άνοδο της Κίνας προβάλλει τα ιστορικά παραδείγματα της Ιαπωνίας και των Η.Π.Α. στις αντίστοιχες περιόδους συγκέντρωσης ισχύος της. Όπως προβλέπει η Κίνα ενδέχεται να επιχειρήσει την εφαρμογή ενός αντίστοιχου δόγματος Μονρόε με εκείνο της Ιαπωνικής εξωτερικής πολιτικής τη δεκαετία 1930-1940 και των Η.Π.Α. που κατόρθωσαν μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τον περιορισμό της ισχύος των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων στο δυτικό ημισφαίριο⁷⁷.

Οι υπέρμαχοι του επιθετικού ρεαλισμού στις αναλύσεις τους παραβλέπουν τις ιστορικές ιδιαιτερότητες τόσο της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής όσο και της κινεζικής κοινωνίας στο εσωτερικό της που την επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό. Το γεγονός αυτό βέβαια καθιστά τις απόψεις τους ως αντικείμενο κριτικής από πλήθος ερευνητών. Η κινεζική κοινωνία αποτελεί ιστορικά ένα φιλειρηνικό σύνολο πολιτών διαποτισμένο με τις αρχές του κομφουκιανισμού. Στο πλαίσιο αυτό αποφεύγει τις περιττές συγκρούσεις και διαχρονικά επιχειρεί την επίτευξη κοινωνικής ευημερίας μέσω της ειρηνικής συνύπαρξης κάτω από τη ρυθμιστική αρχή της κεντρικής εξουσίας.

Η ανάλυση της συμπεριφοράς της Κίνας ως μελλοντικού περιφερειακού ηγεμόνα στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε μία δομική ανάλυση του επιθετικού ρεαλισμού⁷⁸ παραβλέποντας σε μεγάλο βαθμό τις αρχές του κομφουκιανισμού και τα στοιχεία κουλτούρας που την διακατέχουν. Οι ίδιοι βέβαια αναγνωρίζουν αυτή την παραδοχή, τη θεωρούν ωστόσο δευτερευούσης σημασίας και επιρρίπτουν ευθύνες στο σύνολο των Μεγάλων Δυνάμεων που όπως αποδεικνύεται εκ των υστέρων δείχνουν ανίκανες να αποφύγουν τις συγκρούσεις στη λογική επίτευξης των συμφερόντων τους.

Επιπρόσθετα, κατά το Mearsheimer η Κίνα μόλις ολοκληρώσει την άνοδο της σε στρατιωτικούς και οικονομικούς συντελεστές εφάμιλλους των Η.Π.Α. θα επιχειρήσει

⁷⁶ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013),σελ 84-86

⁷⁷ Ο.π. Mearsheimer J.J.(2006), σελ 693

⁷⁸ Ο.π. Πετρόπουλος Σ.και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 50.

την καθιέρωση της αρχικά ως περιφερειακού ηγεμόνα στο υποσύστημα της Ανατολικής Ασίας – Ειρηνικού , απαλλασσόμενη από την παρουσία των Η.Π.Α. στην περιοχή και διευρύνοντας τη διαφορά ισχύος με τις άλλες ισχυρές δυνάμεις της περιοχής όπως η Ιαπωνία και η Ινδία , ενώ σταδιακά θα εγείρει και αξιώσεις ανάδειξης ως παγκόσμιου ηγεμόνα⁷⁹.

Αυτή η πρόβλεψη μπορεί να έρχεται σε αντιπαράθεση με τα όσα ισχυρίζονται οι κινέζοι ηγέτες συχνά στις ομιλίες τους περί ειρηνικής ανόδου ο Mearsheimer ωστόσο αντιπαρέρχεται αυτών των ισχυρισμών με το επιχείρημα ότι δεν αποτελούν παρά μέρος μίας επικοινωνιακής τακτικής που οφείλουν να ακολουθούν οι ηγέτες μεγάλων δυνάμεων για να καθησυχάζουν τα πλήθη αποκρύβοντας τις πραγματικές προθέσεις τους.⁸⁰

Η ανασχετική δύναμη του νερού περιγράφεται για να τονίσει τη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της Κίνας και των ανταγωνιστών της στην περιοχή Η.Π.Α. Η Κίνα θεωρείται δύσκολο στο άμεσο μέλλον να επιχειρήσει επεκτατική πολιτική έναντι άλλων χωρών στην περιφέρειά της, μέχρις ότου καταστεί στρατιωτικά έτοιμη να το αναλάβει. Αυτό φυσικά δε την εμποδίζει να εξοπλίζεται στρατιωτικά με ιδιαίτερη έμφαση στις ναυτικές τις δυνάμεις ώστε να είναι έτοιμη να εμπλακεί σε μία μεγάλη μάχη αν χρειαστεί.⁸¹ Η στρατιωτική ισχύς άλλωστε αποτελεί βασικό παράγοντα στη θεωρία ισχύος του επιθετικού ρεαλισμού.

Αυτό που αρχικά αναμένεται να επιχειρήσει η Κίνα όπως υποστηρίζει και ο Lee είναι να εξασφαλίσει την εύνοια ή τουλάχιστον την ουδετερότητα των γειτονικών της κρατών σε σύγκριση με τις άλλες Μεγάλες Δυνάμεις της περιοχής και τις Η.Π.Α.⁸² Η Κίνα ανησυχεί ότι μία γειτονική χώρα με εχθρικές διαθέσεις όχι μόνο ενδέχεται να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των Η.Π.Α στην περιοχή, αλλά είναι σε θέση να προκαλέσει στην ίδια φθορά μέσω μίας σειράς τοπικών συγκρούσεων που θα την απομειώσουν σε οικονομικούς και στρατιωτικούς πόρους.

Είναι προφανές ότι η Κίνα σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο στην προσπάθειά της σε ανάδειξη ως περιφερειακού ηγεμόνα θα έχει εγκλωβιστεί από τις Η.Π.Α. σε μία στρατηγική μεταφοράς βαρών της αμερικανικής πλευράς. Αυτό που επιδεικνύουν

---

^{78,79}. John J. Mearsheimer(2011), *Why Leaders Lie: The Truth about Lying in International Politics* (New York: Oxford University Press, 2011),σελ 65

⁸¹ Robert D. Kaplan, 'The Geography of Chinese Power', *Foreign Affairs*, Vol. 89, No. 3 (2010), p. 34.

⁸² Xiaoning Lee(2015), «Applying Offensive realism to the rise of China: Structural Incentives and Chinese Diplomacy towards the neighboring state International Relations of the Asian Pacific» 14 Σεπτεμβρίου 2015.

ωστόσο τα γειτονικά κράτη της Κίνας και θα συνεχίσουν σύμφωνα με τις προβλέψεις του επιθετικού ρεαλισμού να επιδεικνύουν στο εγγύς μέλλον είναι μία ανεπίσημη στρατηγική εξισορρόπησης και επιρροής ανάμεσα στην Κίνα ως αναδυόμενη περιφερειακή δύναμη και στις Η.Π.Α.⁸³

Από τη στιγμή που η Κίνα δεν απειλεί άμεσα την εδαφική τους ακεραιότητα αποφεύγουν να ταχθούν φανερά στο άρμα των Η.Π.Α. καθώς εκτιμούν ότι οι ισορροπίες στο περιφερειακό υποσύστημα τους είναι ιδιαίτερα εύθραυστες , ενώ ταυτόχρονα μία υποταγή τους στα αμερικανικά συμφέροντα θα υποδήλωνε απώλεια της ανεξαρτησίας τους στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων κρατών αποτελεί η Ν. Κορέα που συνάπτει ταυτόχρονα με όλες τις Μεγάλες Δυνάμεις αμυντικές συμφωνίες, ενώ διαφορετική φυσικά είναι η προσέγγιση της Ιαπωνίας και Ταιβάν σε διαμάχες όπως της Ανατολικής Σινικής Θάλασσας όπως αναλύονται διεξοδικά στο επόμενο κεφάλαιο. Η Ιαπωνία και η Ταιβαν λοιπόν όπως είδαμε και στην ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας έχοντας υπογράψει πλήθος αμυντικών συμφωνιών με τις Η.Π.Α. επιδιώκουν μία ηγεμονική παρουσία τους στην περιοχή, η οποία θα λειτουργεί ως αντίβαρο σε ενδεχόμενη προβολή ισχύος της Κίνας εναντίον τους.

Η ίδια η Κίνα στις διπλωματικές σχέσεις της με τα γειτονικά κράτη αναμένεται με βάση τον επιθετικό ρεαλισμό να εφαρμόσει ένα σύστημα ανταμοιβών και ποινών. Θα επιδιώκει να αναπτύσσει οικονομικές και πολιτικές συμφωνίες με γειτονικά κράτη που της το επιτρέψουν σε μια προσπάθεια αποφυγής περικύκλωσης από τις Η.Π.Α.

Οι οικονομικές αυτές συμφωνίες μέσω της μορφής επενδύσεων σε συνδυασμό με την αύξηση της ήπιας ισχύος της χώρας στα γειτονικά της κράτη αναμένεται ότι θα επιφέρουν την επιδιωκόμενη εύνοια τους ή τουλάχιστον την ουδετερότητά τους στις περιφερειακές τους βλέψεις. Δεν αποκλείονται μάλιστα ακόμη και μία σειρά από παραχωρήσεις σε ήσσονος σημασίας ζητήματα εδαφικών διαφορών σε αντάλλαγμα φυσικά της εξασφάλισης απρόσκοπτου ρυθμού αύξησης στρατιωτικής και οικονομικής ισχύος⁸⁴.

Στον αντίποδα φυσικά όσα κράτη ανοιχτά αντιτάσσονται στις επιταγές της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής αναμένεται να αντιμετωπίσουν ένα σύστημα ελεγχόμενων κυρώσεων το οποίο αναμένεται να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές :

---

⁸³ Evelyn Goh , «Great Powers and hierarchical order in Southeast Asia : Analyzing Regional Security Strategies, International Security 32, τεύχος 3,2008, σελ. 113-157 .

⁸⁴ Χριστόπουλος Α. (2006), «Η ραγδαία πολιτική και οικονομική άνοδος της Κίνας και οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομική και πολιτική σκηνή», Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP), σελ 19, www.eliamep.gr/old/eliamep/files/OP06.012846.pdf

οικονομικές κυρώσεις, διά μέσω της διπλωματικής οδού σε ψηφίσματα σε διεθνείς οργανισμού κ.α.

Τα μέτρα αυτά τείνουν να εδραιώνουν την ανοδική ισχύ μιας χώρας στο περιφερειακό της υποσύστημα αφού καθιστούν σαφές ότι όποιος ανοιχτά αντιτάσσεται σε καίρια ζητήματα που πλήττουν την άνοδο μίας αναδυόμενης δύναμης θα αντιμετωπίζει αναπόφευκτα αντίποινα με κάθε διαθέσιμο μέσο. Χώρες οι οποίες διαθέτουν την ισχύ για εφαρμογή τέτοιων αντιποίνων όπως η Κίνα είναι φανερό ότι κινούνται με γοργούς ρυθμούς επίτευξης περιφερειακής ηγεμονίας⁸⁵.

Η άλλη έκφανση του νεορεαλισμού , ο αμυντικός ρεαλισμός δίνει έμφαση στα ζητήματα ασφαλείας που αντιμετωπίζουν οι Μεγάλες Δυνάμεις. Στο πλαίσιο αυτό καλούνται διαρκώς να θωρακίζουν την ασφάλειά τους και όχι να επιδιώκουν τη συνεχή μεγιστοποίηση της ισχύς τους. Βασιζόμενος κυρίως στα έργα του Γουόλτζ ο αμυντικός ρεαλισμός προβλέπει ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν ακολουθούν σε αντίθεση με τον επιθετικό ρεαλισμό προδιαγεγραμμένη πορεία στην άσκηση εξωτερικής τους πολιτικής. Αντιθέτως επιχειρούν να αποφύγουν άσκοπες συγκρούσεις που θα επιφέρουν σημαντικά πλήγματα σε ότι έχουν επιτύχει μέσα από μεγάλες προσπάθειες και ενδεχομένως να αλλάξουν ριζικά εις βάρος τους το status quo.

Ο αμυντικός ρεαλισμός όσον αφορά την Κίνα υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά της θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο που θα την αντιμετωπίσουν οι υπόλοιπες ισχυρές δυνάμεις στην περιφέρειά της και οι Η.Π.Α. που μέχρι πρότινος είχαν τον έλεγχο της περιοχής. Οι περισσότεροι εκ των αναλυτών του αμυντικού ρεαλισμού σε αντίθεση με αυτούς του επιθετικού ρεαλισμού προτάσσουν στις θέσεις τους την ανάγκη υιοθέτησης στρατηγικών συμφωνιών στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας μεταξύ των ισχυρών δυνάμεων της περιοχής.

Αναλύοντας τις απόψεις τους, υποστηρίζουν ότι στην πραγματικότητα τα συμφέροντά τους στην περιοχή δεν έρχονται σε πλήρη αντίθεση, απλώς τα μέσα που χρησιμοποιούν για την επίτευξή τους διαφέρουν. Όπως επισημαίνουν λοιπόν οι ισχυρές δυνάμεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αντί να προσπαθούν η μία να ανασχέσει την ανάπτυξη της άλλης οφείλουν να καλλιεργήσουν πρόσφορο έδαφος για κοινή αντιμετώπιση σε ζητήματα όπως της Ταϊβάν και της Κορέας⁸⁶.

---

⁸⁵ Ο.π. Maersheimer J.J. (2006) ,σελ 767

⁸⁶ Ο.π. Maersheimer J.J. (2006), σελ 772

4.2. Φιλελευθερισμός

Η Κίνα δια μέσου των επίσημων δηλώσεων του ηγέτη της Xi Jinping έχει καταστήσει σαφές ότι δεν ενδιαφέρεται για οποιαδήποτε μορφή ηγεμονίας ή εδαφικής επέκτασης αλλά είναι ένα υπεύθυνο κράτος που επιζητεί την συνέχιση της ειρηνικής του ανόδου.

Στο πνεύμα λοιπόν των δηλώσεων του κινέζου ηγέτη οι υπέρμαχοι του φιλελευθερισμού επισημαίνουν ότι η ραγδαία οικονομική άνοδος της Κίνας ακόμη και αν την καθιερώσει τα επόμενα έτη σε περιφερειακή δύναμη στο υποσύστημα της Ανατολικής Ασίας, δεν πρόκειται να την οδηγήσει σε επεκτατικές πολιτικές στην περιφέρειά της, αλλά σε συνεργασίες που προβάλλουν την περιφερειακή ειρήνη και σταθερότητα.

Η φιλελεύθερη επεξηγηματική θεώρηση ανάλογα με τη συνεισφορά των αρχών στις οποίες στηρίζεται χωρίζεται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: το θεσμικό φιλελευθερισμό, τον οικονομικό φιλελευθερισμό, τον κοινωνιολογικό φιλελευθερισμό και τον πολιτικό φιλελευθερισμό.⁸⁷

Ο θεσμικός φιλελευθερισμός προτάσσει τη συνεισφορά των διεθνών θεσμών στην περιφερειακή συνεργασία. Υπό το πρίσμα του θεσμικού φιλελευθερισμού η Κίνα εναρμονίζεται στο μεγαλύτερο βαθμό με τις αποφάσεις των διεθνών οργανισμών στους οποίους συμμετέχει και υπερασπίζεται έμπρακτα το status quo.

Μάλιστα η Κίνα την τελευταία δεκαετία μέσω μιας σειράς διακρατικών σχηματισμών όπως οι χώρες BRICS διεκδικεί ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο στη λήψη σημαντικών αποφάσεων στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών προβάλλοντας ως βασικό επιχείρημα την οικονομική της άνοδο. Στηρίζει έμπρακτα τις κυριότερες αποφάσεις του Ο.Η.Ε. σε τομείς όπως η μη διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής, η συμμετοχή σε ειρηνευτικές αποστολές κ.α.

Όπως αναλύουν μάλιστα οι αναλυτές του θεσμικού φιλελευθερισμού μία σειρά από κανόνες που διέπουν τη λειτουργία διεθνών και περιφερειακών οργανισμών όπως το δικαίωμα της σταθμισμένης ψήφου στην Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επιτρέπουν στη Κίνα να ενισχύεται διαρκώς μέσα από την ανάδυσή της ως οικονομική δύναμη γεγονός που την αποτρέπει από το να αμφισβητεί τη δομή της υπάρχουσας διεθνούς τάξης.

Ο πολιτικός φιλελευθερισμός στηρίζεται στην παραδοχή ότι κράτη με

---

⁸⁷ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α. (2013), σελ 50.

δημοκρατικό πολίτευμα δε διαμάχονται μεταξύ τους. Στην περίπτωση της Κίνας οι αναλυτές υποστηρίζουν ότι τις τελευταίες δεκαετίες η οικονομική άνοδος την οποία έχει υιοθετήσει το κινεζικό κράτος ως πρωταρχικό στόχο, την έχουν οδηγήσει αναπόφευκτα σε κινήσεις εκδημοκρατισμού της κοινωνίας της.

Μία νέα μεσαία τάξη έχει ανατείλει στην Κίνα τα τελευταία έτη, η οποία στο πλαίσιο της αναζήτησης διαρκούς βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της, έχει οδηγήσει την πολιτική ηγεσία σε σταδιακές κινήσεις εκδημοκρατισμού της χώρας. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η καθιέρωση κράτους δικαίου, οι απαιτούμενες φιλελεύθερες πολιτικές μεταρρυθμίσεις όλες μαζί συντελούν σε σύγκλιση πολιτικά της Κίνας με τις άλλες ισχυρές δυνάμεις της περιφέρειάς της και τις Η.Π.Α αποφεύγοντας ανάπτυξη σχέσεων συγκρουσιακού χαρακτήρα.

Η σημαντικότερη ίσως από τις εκφάνσεις του φιλελευθερισμού που επιχειρούν να ερμηνεύσουν την ανάδυση της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη είναι ο οικονομικός φιλελευθερισμός σύμφωνα με τις αρχές του οποίου η οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ ισχυρών οικονομιών οδηγεί σε αποφυγή πολιτικών συγκρούσεων⁸⁸.

Σύμφωνα με τον Findlay και Watson η οικονομική άνοδος της Κίνας έχει επηρεάσει τη χώρα με δύο αντίθετους τρόπους : από τη μία πλευρά την έχει οδηγήσει σε σχέσεις αλληλεξάρτησης με τα υπόλοιπα κράτη της περιφέρειάς της για τη διατήρησή της, από την άλλη ωστόσο την έχει μετατρέψει σε καταλύτη της οικονομικής περιφερειακής ολοκλήρωσης.⁸⁹

Η πρόσβαση στις αγορές των κρατών της περιφέρειάς της αποτελεί κατά τους αναλυτές του οικονομικού φιλελευθερισμού μεγαλύτερης σημασίας για την Κίνα από οποιαδήποτε μορφής επεκτατική πολιτική εναντίον τους. Οι συνθήκες της οικονομικής παγκοσμιοποίησης τις οποίες έχει αποδεχτεί πλήρως η Κίνα στις εμπορικές συναλλαγές της, με την προώθηση άμεσων ξένων επενδύσεων, δημιουργούν ισχυρούς δεσμούς αλληλεξάρτησης των κρατών⁹⁰.

Με βάση τις αναλύσεις οικονομολόγων μία ενδεχόμενη διαμάχη με κάποια άλλη ισχυρή δύναμη στην περιφέρεια της Ανατολικής Ασίας ή τις Η.Π.Α. θα επέφερε μεγάλο κόστος στην εξαγωγική πολιτική της Κίνας η οποία αποτελεί επί σειρά ετών το βασικό κορμό της οικονομικής της ανόδου. Τα οφέλη σε αυτή την περίπτωση όπως τονίζεται

---

⁸⁸ Keohane, Robert. and Nye, Joseph. (1977), *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, (Boston: Little, Brown & Co.)

⁸⁹ Findlay, Christopher. and Watson, Andrew. (1997), 'Economic growth and trade dependency in China', in Goodman, David and Segal, Gerald (eds.), *China Rising: Nationalism and interdependence*, New York: Routledge, pp. 107-133

⁹⁰ Ο.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 57-62

ακόμη και σε πλήρη εδαφική επικράτηση της Κίνας θα ήταν υποπολλαπλάσια των αρνητικών μακροπρόθεσμα για την ίδια οικονομικών συνεπειών. Συμπερασματικά όλα συγκλίνουν στην αποφυγή συγκρούσεων και προστασία της υπάρχουσας περιφερειακής οικονομικής άνθησης.

Τέλος ο κοινωνιολογικός φιλελευθερισμός προβάλλει τη σημασία των επαφών μεταξύ των κοινωνικών ομάδων διαφόρων κρατών αλλά και σε ατομικό επίπεδο στην προστασία της ειρήνης και σταθερότητας στα περιφερειακά υποσυστήματα και σε παγκόσμιο επίπεδο⁹¹.

Η Κίνα στο κομμάτι αυτό υπολείπεται σημαντικά όπως επισημαίνεται έναντι των ανταγωνιστών της διότι η κινεζική κοινωνία πολιτών δεν είναι ακόμη ικανή να δράσει ως παράγοντας κοινωνικού μετασχηματισμού. Οι αυξανόμενες ροές κινέζων τουριστών προς τις υπόλοιπες χώρες της περιφέρειας της αναμένεται να συνεισφέρουν σημαντικά στο κομμάτι αυτό, ωστόσο οι διεθνικές διεργασίες σε επίπεδο κοινωνιών βρίσκονται ακόμη όπως αναγνωρίζεται σε περιορισμένο επίπεδο⁹².

4.3. Κονστρουκτιβισμός

Ο κονστρουκτιβισμός δεν αποτελεί κεντρική θεωρία των Διεθνών Σχέσεων αλλά ένα ευρύτερο αφηγητικό επεξηγηματικό πρόσταγμα, που εδράζεται σε συγκεκριμένες οντολογικές και επιστημολογικές υποθέσεις.⁹³

Όπως υποστηρίζεται το μέλλον δεν είναι δομικά προκαθορισμένο αλλά εμπεριέχει μεγάλο βαθμό ενδεχομενικότητας με καθοριστικό παράγοντα να αποτελεί η δυναμική αλληλεπίδραση των μονάδων του συστήματος. Ταυτόχρονα το εθνικό συμφέρον στηρίζεται πλέον σε αρκετούς διυποκειμενικούς παράγοντες (αντιλήψεις, ιδέες, ταυτότητες) Κρίνεται λοιπόν ιδιαίτερης σημασίας η διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας της Κίνας ως αναδυόμενης περιφερειακής δύναμης και η θέση την οποία η ίδια θα αποδεχτεί στο διεθνές και περιφερειακό της σύστημα μέσα από το νέο της ρόλο.

Στην περίπτωση της Κίνας ιδιαίτερη έμφαση στα πλαίσια του κονστρουκτιβισμού δίνεται σε μακρο-επίπεδο στην κυρίαρχη κουλτούρα αναρχίας στην Ανατολική Ασία και σε μικρο-επίπεδο στη στρατηγική κουλτούρα που υιοθετεί ως κράτος. Η επικρατούσα κουλτούρα αναρχίας προσπαθεί να επεξηγήσει με άξονα τη χρήση της γλώσσας που χρησιμοποιεί η Κίνα και τα υπόλοιπα ισχυρά κράτη της περιφέρειας την ανάπτυξη φιλικών ή εχθρικών διαθέσεων μεταξύ τους. Αυτό φυσικά

^{91,91} Ό.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α. (2013), σελ 63-65

⁹³ Ό.π.Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρης Α. (2013), σελ 65-71.

στην περιφέρεια της Ανατολικής Ασίας μεταβάλλεται σε καθημερινή βάση , όσον αφορά τη ρητορική της Κίνας απέναντι σε Ιαπωνία, Ταιβάν και Η.Π.Α είναι κυρίως συγκρουσιακή σε καίρια ζητήματα που διαφωνούν.

Η κυρίαρχη στρατηγική κουλτούρα της Κίνας τις τελευταίες δεκαετίες είναι αυτή της ενσωμάτωσης δηλαδή συντηρητική έναντι της διεθνούς τάξης και υπέρ της διατήρησης του status quo. Η Κίνα αντιτάσσεται σε κάθε μορφής ιμπεριαλιστική διάθεση προτάσσοντας πασιφιστικά ιδεώδη χωρίς βέβαια να αποκλείει την άσκηση σκληρής ισχύος όταν θίγονται ζωτικά της συμφέροντα. Η υψηλή εσωτερική νομιμοποίηση που εξασφαλίζει στην κεντρική εξουσία η μορφή του κινεζικού πολιτικού συστήματος με την αδιαμφισβήτητη κυριαρχία του κομμουνιστικού κόμματος εξασφαλίζουν την υιοθέτηση αυτής της στρατηγικής κουλτούρας και την προστατεύουν από απομονωμένες εθνικιστικές τάσεις. Αυτό ωστόσο που αδυνατούν να προβλέψουν οι διεθνολόγοι στην ερμηνεία του κονστρουκτιβισμού στην περίπτωση της Κίνας είναι αν θα συνεχίσει να διατηρεί αυτή τη στάση και μετά από ενδεχόμενη επίτευξη περιφερειακής ηγεμονίας στην περιοχή. Μία ενδεχόμενη αναθεωρητική στάση της Κίνας απέναντι στο διεθνές σύστημα είναι προφανές ότι θα θέσει σε κίνδυνο την περιφερειακή σταθερότητα.

Η κονστρουκτιβιστική επεξηγηματική θεώρηση συμπερασματικά υπερθεματίζει υπέρ της διαρκούς παρακολούθησης των συνιστωσών της εγχώριας πολιτικής σκηνής της χώρας και της συνέχισης της στρατηγικής κουλτούρας ενσωμάτωσης της χώρας απέναντι στα υπόλοιπα ισχυρά μέλη της περιφέρειας ώστε να εκμηδενίζονται οι πιθανότητες σύγκρουσης⁹⁴.

---

⁹⁴ Ό.π. Πετρόπουλος Σ. και Χουλιάρας Α. (2013), σελ 65-71

5. Η διαμάχη για τα νησιά Diaoyu/ Senkaku

Η Κίνα στην Ανατολική Σινική Θάλασσα αντιμετωπίζει μία σειρά από διαμάχες με άλλα κράτη της περιφέρειάς της η σημαντικότερη εκ των οποίων είναι εκείνη των νησιδων Senkaku. Η στάση της Κίνας στην αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων καταδεικνύει σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό εναρμόνισης της υψηλής στρατηγικής της στην περιφέρειά της με την άσκηση εξωτερικής πολιτικής στην πράξη. Επίσης μελετώντας τη διαχρονική εξέλιξη της διαμάχης σε συνάρτηση με την άνοδό της σε συντελεστές ισχύος διαπιστώνουμε σε σημαντικό βαθμό το ενδεχόμενο συσχέτισης της στάσης της σε ανάλογα ζητήματα με την εξεταζόμενη ανάδειξή της σε περιφερειακό ηγεμόνα.

5.1. Ιστορική Αναδρομή

Τα νησιά Diaoyu/ Senkaku είναι οκτώ μικρά , ακατοίκητα, άγονα νησιά ,τα οποία βρίσκονται στην Ανατολική Σινική Θάλασσα ,περίπου 120 ναυτικά μίλια δυτικά από την επαρχία Fukien της Κίνας και 90 ναυτικά μίλια βορειοδυτικά από τα Ιαπωνικά νησιά Ryukyu. Η διαμάχη για την κυριαρχία της αλυσίδας των νησιών ήταν η αφορμή για να ανοίξουν πολλά θέματα μεταξύ Ιαπωνίας και Κίνας, συμπεριλαμβανομένου των συνόρων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στην Ανατολική Θάλασσα της Κίνας.

Τα ακατοίκητα νησιά, γνωστά ως Senkaku στη Ιαπωνία και Diaoyu dao στην Κίνα, βρίσκονται 170 χλμ από την Οκινάουα και την Ταϊβάν και 380 χλμ από την ηπειρωτική Κίνα. Αμφότερα τα κράτη ισχυρίζονται ιστορικά στοιχεία για τη νομιμοποίηση της ιδιοκτησίας των εδαφών. Ωστόσο, λόγω των διαφορετικών ερμηνειών της ιστορίας καθώς και κάποια πρόσφατα γεγονότα, η αντιπαράθεση αυτή έχει λάβει ένα νέο και δυνητικά επικίνδυνο πρόσωπο. Η διαμάχη για την κυριαρχία της αλυσίδας των νησιών ήταν η αφορμή για να ανοίξουν πολλά άλλα θέματα μεταξύ Ιαπωνίας & Κίνας συμπεριλαμβανομένων των συνόρων της ΑΟΖ στην Ανατολική Θάλασσα της Κίνας⁹⁵.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη Shimonoseki τον Απρίλιο του 1895, η Κίνα μεταξύ

---

⁹⁵ Wiegand K. (2009), “ China’s Strategy in the Senkaku/ Diaoyu island dispute: Issue linkage and coercive diplomacy”, *Asian Security*, Vol 5, 2009, p 172

άλλων, οφείλει να παραχωρήσει στην Ιαπωνία το νησί της Φορμόζα (Ταϊβάν) μαζί με όλα τα νησιά που είτε βρίσκονται, είτε ανήκουν στο εν λόγω νησί. Η Ιαπωνία στηρίζει τον ισχυρισμό της στο γεγονός πως τα νησιά ενσωματώνονται ως terra nullius (κενό έδαφος) στις 14 Ιανουαρίου 1895 και έκτοτε έχει συνεχή κατάληψη των νησιών. Η Κίνα ωστόσο, ισχυρίζεται πως ανακάλυψε τα νησιά καιρό πριν, παραθέτοντας διάφορα ιστορικά έγγραφα, τα οποία χρονολογούνται από τη δυναστεία Μινγκ (1368-1644) όπου αναφέρονται τα νησιά ως μέρος της Ταϊβαν αν και η Ταϊβάν ιδρύθηκε από τη δυναστεία Τσινγκ το 1683.

Μετά την ενσωμάτωση των νησιών το 1895 στην Ιαπωνία, ένας ιδιώτης (Kago Tatsushira) χρησιμοποίησε μερικά νησιά για εμπορικούς σκοπούς για αρκετές δεκαετίες, μέχρι το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, παρέχοντας επίσης κατοίκηση για τους εργαζόμενους που απασχολούνταν στο εργοστάσιό του επεξεργασίας ψαριών.

Σαν αποτέλεσμα της συμφωνίας ειρήνης στο San Francisco το 1951, που αφαίρεσε από την Ιαπωνία αρκετά από τα εδάφη της, οι ΗΠΑ ανέλαβαν τη διοίκηση των νησιών το 1953, ως τμήμα των νησιών Ryukyu.

Από το 1895 κι έπειτα, η μοναδική διεκδίκηση των νησιών από τη ΛΔΚ παρατηρείται το 1971, μετά από μία έκθεση του ΟΗΕ το 1969 που σχετίζεται με την πιθανότητα ύπαρξης σημαντικών αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου γύρω από την περιοχή.

Αυτή η καθυστερημένη υποβολή της αίτησης, ήταν σε απάντηση προς την κυβέρνηση του Κουομιντάγκ στην Ταϊβάν (Republic of China), η οποία είχε ήδη, τον Φεβρουάριο & Ιούνιο του 1971, πάρει θέση δημοσίως για την επιστροφή των νησιών "Diaoyutai"- όπως αποκαλείται το σύμπλεγμα των νησιών στην Ταϊβάν – ως προϋπόθεση για την επιστροφή της Οκινάουα στην Ιαπωνία το 1972.

Οι ΗΠΑ επέστρεψαν τα διοικητικά δικαιώματα των νησιών στην Ιαπωνία στις 15 Μαΐου 1972, σύμφωνα με την συμφωνία της Okinawa που υπογράφηκε το 1971 ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Από το 1972, η Ιαπωνία είχε αποτελεσματικό έλεγχο πάνω στα νησιά, που ελέγχονταν από την Ιαπωνική Ακτοφυλακή (Japanese Maritime Safety Agency-MSA)⁹⁶.

---

⁹⁶ Ο.π. Wiegand K. (2009), σελ171-172

5.2.Βασικοί Ισχυρισμοί

Στη Συνθήκη του Shomonoseki το 1895, ενώ δεν γίνεται σαφή αναφορά στα νησιά Senkaku, ωστόσο, αφήνει να εννοηθεί πως τα νησιά βρίσκονται υπό την κυριαρχία της Φορμόζα (Ταϊβάν). Σύμφωνα με την Ιαπωνία, αφού η Φορμόζα παραχωρήθηκε βάσει της Συνθήκης, τότε τα νησιά άπτονται της κυριαρχίας της Ιαπωνίας.

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Καΐρου και του Πότσταμ το Νοέμβριο & Δεκέμβριο του 1943, όπου η Κίνα εδραίωσε τη θέση της ως μία από τις τέσσερις συμμαχικές Μεγάλες Δυνάμεις, συμφωνήθηκε ότι τα εδάφη που είχαν κατακτήσει οι Ιάπωνες από την Κίνα συμπεριλαμβανομένων της Μαντζουρίας, της Ταϊβάν και των νησιών Pescadores, θα πρέπει να επιστραφούν στον έλεγχο της Δημοκρατίας της Κίνας μετά το τέλος της σύγκρουσης.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Σαν Φρανσίσκο το 1951, στην οποία δεν συμμετείχαν Κορέα και Κίνα, η Ιαπωνία εγκαταλείπει την αξίωση για έλεγχο νησιών και παραδίδει σε αμερικανικό έλεγχο τα νησιά Ryukyu (Okinawa) και άλλες περιοχές, μεταξύ των οποίων δεν είναι τα νησιά Senkaku

Η Κίνα διατύπωσε τον πρώτο επίσημο ισχυρισμό διεκδίκησης των νησιών και των γύρω χωρικών υδάτων το Δεκέμβριο του 1971, έξι μήνες μετά την συμφωνία ΗΠΑ και Ιαπωνίας. Στην επίσημη διατύπωση, το γραφείο Εξωτερικών Υποθέσεων αναφέρει σφετερισμό της ιδιοκτησίας και παραβίαση των εδαφικών δικαιωμάτων της Κίνας, στην οποία κατέχει η Κίνα από τον 15^ο αιώνα. Η Ιαπωνία αντέδρασε στη δήλωση της Κίνας δηλώνοντας « τα νησιά Senkaku αποτελούν μέρος των εδαφών της Ιαπωνίας στο Nansei Shoto⁹⁷ .

Παρά την πρόσφατη συμφωνία για φυσικό αέριο που είχε γίνει, ποτέ δεν έγιναν προσπάθειες αποκατάστασης της διαμάχης για τα διαφιλονικούμενα νησιά και τα χωρικά τους ύδατα. Το status quo παραμένει όπως το 1971- η Ιαπωνία διατηρεί κατοχή των νησιών , ισχυριζόμενη ότι δεν υπάρχει διαμάχη για την κατοχή των νησιών , ενώ η Κίνα ισχυρίζεται ότι αποτελούν μέρος της εθνικής της κυριαρχίας⁹⁸.

---

⁹⁷ Hungdah Chiu, *An Analysis of the Sino-Japanese Dispute over the Tiaoyutai Islets*. Occasional Papers, Series in Contemporary Asian Studies, No. 1 (Baltimore: School of Law, University of Maryland, 1999), p. 11.

⁹⁸ Ο.π. Wiegand K. (2009), σελ 170-174

5.3. Πρόσφατες εξελίξεις- Περιστατικά κλιμάκωσης έντασης

Το Σεπτέμβριο του 2005, η Κίνα παρέταξε πέντε πλοία δίπλα στα διαφιλονικούμενα νησιά , συμπεριλαμβανομένου ενός τορπιλικού που στόχευε στο Ιαπωνικό Ρ3-С αεροσκάφος επιτήρησης⁹⁹. Τα προηγούμενη έτη , μια σειρά από συγκρούσεις έγιναν ανάμεσα σε υποκινούμενους από την Κινεζική κυβέρνηση ακτιβιστές που προσπάθησαν να αποβιβάσουν στα νησιά και τον Ιαπωνικό στρατό, δημιουργώντας πολιτική ένταση τόσο στην Κίνα , όσο και στην Ιαπωνία. Πιο πρόσφατα , η βύθιση ενός Ταιβανέζικου ψαροκάικου από την Ιαπωνική ακτοφυλακή , κοντά στα διαφιλονικούμενα νησιά, προκάλεσε πολύ σοβαρή ένταση ανάμεσα στην Ιαπωνία και την Ταϊβάν , και σοβαρή ανησυχία στην Κίνα.

Τα δύο τελευταία σημαντικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην περιοχή ήταν το 2010 και 2012 και αποτέλεσαν το έναυσμα ενός νέου γύρου έντασης μεταξύ των δύο χωρών. Το Σεπτέμβρη το 2010 η Ιαπωνική ακτοφυλακή συνέλαβε το πλήρωμα κινεζικής μηχανότρατας , το οποίο άφησε ελεύθερο αρκετές ημέρες μετά. Σύμφωνα με την Ιαπωνική εκδοχή , οι κινέζοι ψαράδες γνωστοί για την προκλητικότητά τους στην θαλάσσια περιοχή, προκάλεσαν τη σύλληψή τους. Η Κινεζική εκδοχή απέδωσε το γεγονός σε υπερβάλλοντα ζήλο της Ιαπωνικής ακτοφυλακής.

Η κλιμάκωση των δύο χωρών εντάθηκε τον Απρίλιο του 2012 εκ νέου όταν ο ακροδεξιός κυβερνήτης του Τόκιο Shintaro Ishihara ανακοίνωσε σχέδιο εξαγοράς τριών από των νησίδων υπό την αιγίδα της Tokyo Metropolitan Government(TMG) .Μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ του ιδιοκτήτη με την κεντρική κυβέρνηση και τον Ishihara , στις 11 Σεπτεμβρίου 2012 ο πρωθυπουργός της χώρας Noda ανακοινώνει την υπογραφή συμβολαίου κρατικοποίησης των νησιών κόστους 26 εκ δολαρίων.

Η κίνηση αυτή προκάλεσε αντιδράσεις εκ μέρους της Κίνας , που εκδηλώθηκαν σε διπλωματικό, οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο . Σε όλη την κινεζική επικράτεια έγιναν διαδηλώσεις έναντι της Ιαπωνικής μονομερούς ενέργειας , με παράλληλες οικονομικές κυρώσεις , υπό τη μορφή μπουϊκοτάζ ιαπωνικών προϊόντων. Ταυτόχρονα οι κινεζικές ένοπλες δυνάμεις ανακοίνωσαν την επέκταση της ζώνης αεράμυνάς της , η οποία θα περιελάμβανε πλέον τα διαφιλονικούμενα νησιά της Ανατολικής Σινικής θάλασσας¹⁰⁰.

Έκτοτε ανά τακτά χρονικά διαστήματα παρακολουθούμε μια σειρά

⁹⁹ Mark J. Valencia, "Pouring Oil on the East China Sea," International Herald Tribune, February 24, 2005.

¹⁰⁰ Ο.π. Wiegand K. (2009), σελ188

αντιπαραθέσεων τόσο στα χωρικά ύδατα που περιβάλλουν τα διαφιλονικούμενα νησιά όσο και στον εναέριο χώρο πάνω από την περιοχή. Ταυτόχρονα οι δύο χώρες προχώρησαν σε αύξηση των αμυντικών δαπανών τους με ιδιαίτερη έμφαση στα θαλάσσια μέσα.

Στις αρχές του Οκτώβρη 2010, το Τόκιο και η Ουάσινγκτον υπέγραψαν μια νέα εκδοχή της συμφωνίας αμυντικής συνεργασίας , με στην οποία οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν την ιαπωνική διοίκηση των νησιών. Ταυτόχρονα , η Ιαπωνική κυβέρνηση το Δεκέμβριο του 2013, υιοθετώντας μια νέα στρατηγική ασφάλειας προμηθεύτηκε από τις ΗΠΑ μη επανδρωμένα αεροσκάφη δημιουργώντας παράλληλα μια νέα δύναμη ανακατάληψης νήσων¹⁰¹.

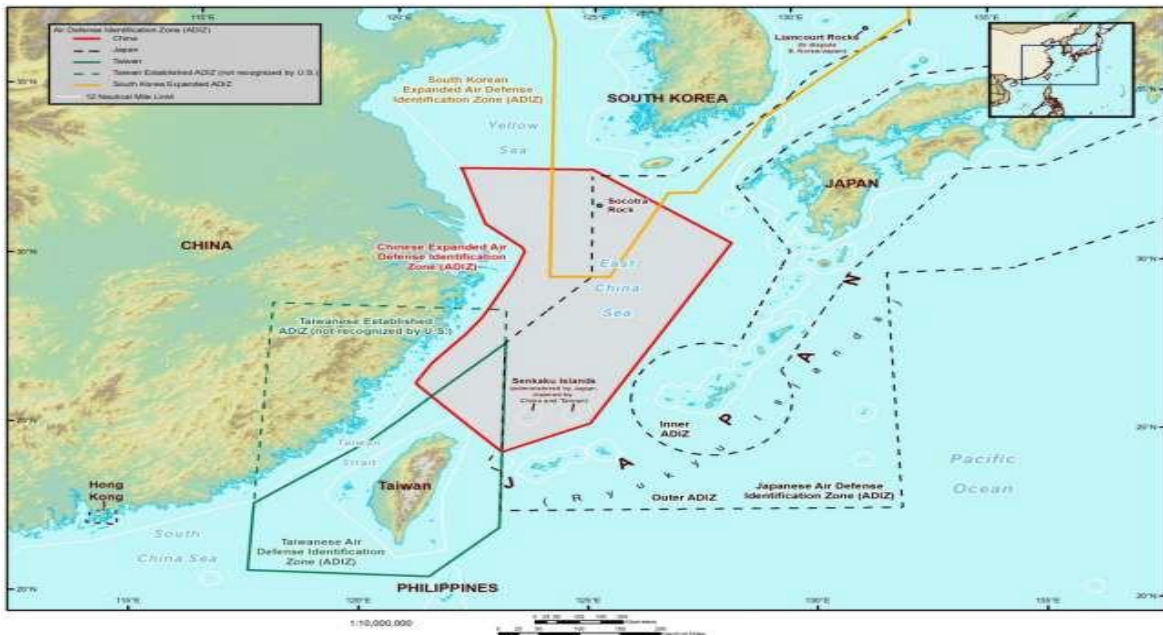
Η ιαπωνική κυβέρνηση το Δεκέμβριο του 2013 υιοθετώντας μία νέα στρατηγική ασφάλειας προμηθεύτηκε από τις ΗΠΑ μη επανδρωμένα αεροσκάφη δημιουργώντας παράλληλα μία νέα δύναμη ανακατάληψης νήσων¹⁰².

Η Κίνα από την πλευρά της την τελευταία δεκαετία έχει αυξήσει τον αμυντικό της προϋπολογισμό από 15 δισ. ευρώ σε σχεδόν 92 δισ, με ιδιαίτερη έμφαση στη ναυπήγηση υπερσύγχρονων αεροπλανοφόρων ενώ απαίτησε στο πλαίσιο της ζώνης αναγνώρισης αεράμυνας της από κάθε αεροσκάφος ξένης χώρας να δηλώνει τα στοιχεία του, ενέργεια που δεν αποδέχτηκαν ούτε η Ιαπωνία ούτε οι Η.Π.Α.

---

¹⁰¹, ¹⁰¹ Hook G.(2014), “Japan’s Risky Frontiers : Territorial Sovereignty and Governance of the Senkaku Islands”, Japanese Studies , Vol 34 ,p 1-10

East China Sea Air Defense Identification Zones

5.4. Υψηλή Στρατηγική Κίνας στο ζήτημα

Η Κίνα σχεδιάζει την υψηλή της στρατηγική στο πνεύμα της εσωτερικής και εξωτερικής ισχύος . Στο πνεύμα αυτό , δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην υλοποίηση του κινεζικού ονείρου για οικονομική ευημερία και εθνική ανανέωση . Συνδέοντας μάλιστα το κινεζικό όνειρο με το αμερικανικό περί ευημερούσας μεσαίας τάξης , διατυπώνεται μέσω των αξιωματούχων της συχνά , η ανάγκη για ειρηνική συνεργασία των χωρών στον άξονα της αμοιβαίας ανάπτυξης. Είναι , όμως ξεκάθαρο ότι ταυτόχρονα επιβάλλει την περιφερειακή της κυριαρχία στη θάλασσα της Ανατολικής Κίνας , χωρίς κανέναν να μπορεί να αμφισβητήσει την επιστροφή στη θέση που της αρμόζει , σε μια γεωπολιτική ζώνη στην οποία δεσπόζει , χάρη στη συντριπτική της υπεροχή ένεκα της ισχυρής της οικονομίας¹⁰³.

Στο πλαίσιο αυτό, συμπεριλαμβάνοντας την κυριαρχία στην περιοχή των νησιών Senkaku , στον πυρήνα των συμφερόντων της φιλοδοξεί να υλοποιήσει τον

¹⁰³ Chao Chin-Chung & Tian Dexin (2014), “ Disputes over the Diaoyu /Senkaku islands: Communication Tactics and Grand Strategies”, Journal of International Relations and Foreign Policy, June 2014, Vol 2, No2 ,pp. 19-47

στρατηγικό στόχο της αμφισβήτησης της ναυτικής Αμερικανικής ηγεμονικής ισχύος στην ευρύτερη περιοχή του Δυτικού Ειρηνικού¹⁰⁴.

Οι κινήσεις της Κίνας στην περιοχή της Ανατολικής Σινικής Θάλασσας , ωστόσο, έχουν δημιουργήσει αρνητικά αποτελέσματα. Η συμπάθεια της Ιαπωνικής Κοινής γνώμης για την Κίνα έχει πέσει σημαντικά , ενώ τα συνθήματα κατά τις Ιαπωνίας

σε κινεζικές διαδηλώσεις έχουν δημιουργήσει κακό κλίμα στις σχέσεις των δύο αυτών χωρών. Η Ιαπωνία από την πλευρά της προσπαθεί να εξισορροπήσει τις Κινεζικές επιθετικές κινήσεις τόσο με την ενδυνάμωση των σχέσεών της με τις ΗΠΑ, όσο και με την Ινδία και τις Φιλιππίνες¹⁰⁵.

Όπως ένας μελετητής των Ιαπωνικών- Κινεζικών σχέσεων αναφέρει « από την αρχή του 21^{ου} αιώνα, το πολιτικό σκηνικό και περιβάλλον ασφαλείας άλλαξε δραματικά, κάτι που κάνει την επίλυση των διαμαχιών στην Ανατολική Σινική Θάλασσα, πιο δύσκολη και πιο επείγουσα»¹⁰⁶.

Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η Κίνα συνεχίζει τις διεκδικήσεις της για εθνική κυριαρχία επί των νησιών και των γύρω τους χωρικών υδάτων, καθώς η διαφιλονικούμενη περιοχή πιστεύεται ότι έχει πηγές πετρελαίου και φυσικού αερίου, όπως και στα νησιά Spatly στην Νότια Σινική Θάλασσα¹⁰⁷.

Μία εκτίμηση του 2005 υπολόγιζε τα αποθέματα πετρελαίου στην Ανατολική Σινική Θάλασσα σε 100 έως 200 δις βαρέλια, αρκετή ποσότητα για καλύψει ενεργειακά κάθε ένα από αυτά τα κράτη για 50 με 80 χρόνια¹⁰⁸. Οι διεκδικήσεις για τα νησιά αυτά, γίνονται ακριβώς πάνω στην ΑΟΖ τριών κρατών (Κίνα, Ταϊβάν και Ιαπωνία). Εάν αυτά τα νησιά θεωρηθεί ότι δεν είναι κατοικήσιμα, τότε θα μπορούν να κηρύξουν 12 ναυτικά μίλια και συνεπώς δε θα εμπλέκονται σε διεκδικήσεις για τις ΑΟΖ. Εάν όμως θεωρηθεί ότι κάποιος άνθρωπος μπορεί να επιβιώσει, τότε για όποιο κράτος τα κατέχει μπορεί να κηρύξει μεγαλύτερα δικαιώματα¹⁰⁹.

---

¹⁰⁵ Ο. Π. Chao Chin-Chung & Tian Dexin (2014), pp. 19-47

¹⁰⁶ Reinhard Drifte, “Japanese–Chinese Territorial Disputes in the East China Sea – Between Military Confrontation and Economic Cooperation,” London School of Economics Asia Research Center Working Paper 24 2008a, p. 4.

¹⁰⁷ Garlicki K.(2014), “The Senkaku/Diaoyu Islands Dispute:History and Current Developments”, The Eurasia Center, https://www.google.com.cy/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewiqpYjX-ZzSAhXEchOKHfSEA6oQFggMAM&url=https%3A%2F%2Feurasiacenter.org%2Fpublications%2Fsenkaku_Diaoyu_Island_Dispute.pdf&usg=AFQjCNEax-jAyT0059VDLe5V1mgFsxMprw, (ημ προσπ. 1/2/2017)

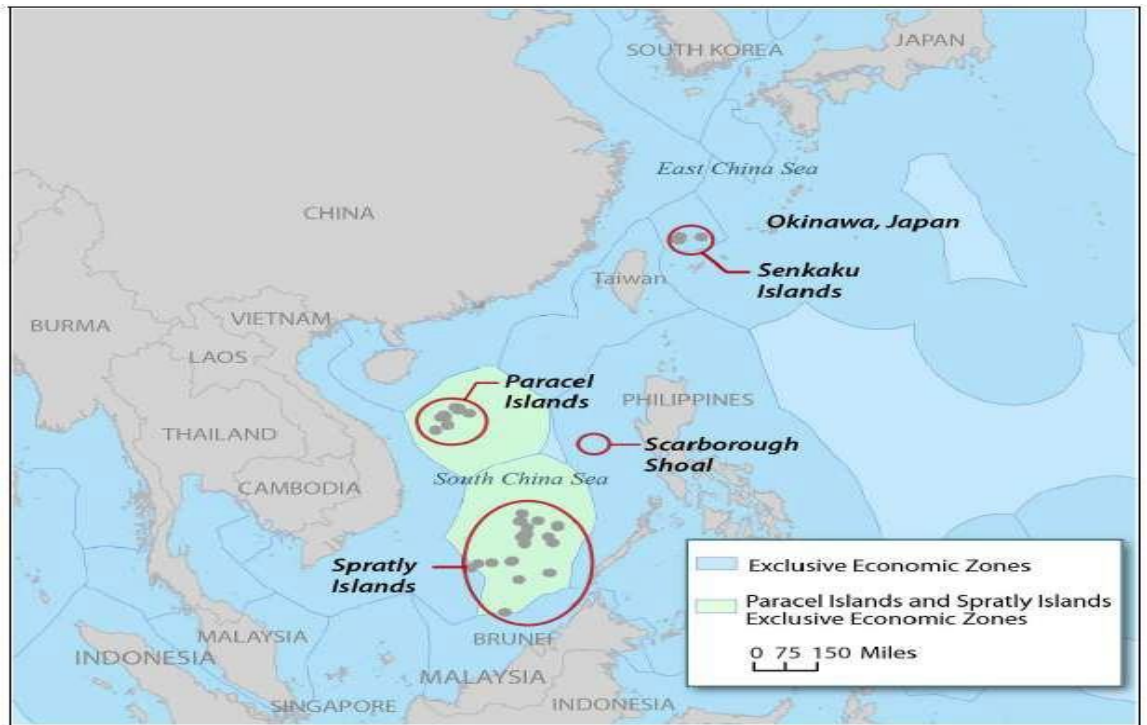
¹⁰⁸ J. Curtin, “Stakes Rise in Japan, China Gas Dispute,” Asia Times, October 19, 2005. Estimates for 2010

predict that China will import up to three million barrels per day. See Lee Jae-Hyung, “China’s Expanding Maritime Ambitions in the Western Pacific and the Indian Ocean,” Contemporary Southeast Asia Vol. 24, No. 3 (2002), pp. 549–568.

¹⁰⁹ Τελλίδου Ν. (2016), « Το παιχνίδι του ψαριού και του καρχαρία: Η Άνοδος της Κίνας και οι διεκδικήσεις στη Θάλασσα της Νότιας και Ανατολικής Κίνας», Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ 46-7

Πίνακας Διεκδικήσεων στην Α.Ο.Ζ της Κίνας σε Νότια-Ανατολική Σινική Θάλασσα

Source: Map prepared by CRS using basemaps provided by Esri. EEZs are from the Flanders Marine Institute (VLIZ) (2011). Maritime Boundaries Geodatabase, version 6. Available at <http://www.vliz.be/vmcddata/marbound>.
Note: Disputed islands have been enlarged to make them more visible.

Πηγή: Ronald O' Rourke, Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress, Congressional Research Service, R42784, July 5, 2013, p. 25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Κίνα , ως αποτέλεσμα της ραγδαίας οικονομική της ανόδου τις τελευταίες δεκαετίες, έχει ανέλθει σε μία από τις κυρίαρχες θέσεις στο διεθνές σύστημα και αποτελεί την ισχυρότερη κατά τους ερευνητές δύναμη του περιφερειακού συστήματος της Ανατολικής Ασίας. Ενισχυτικά έχει επιδράσει σε αυτή την άνοδο η παρουσία της ως μόνιμο μέλος του συμβουλίου του ΟΗΕ , η μεγάλη εδαφική της έκταση , ο μεγάλος πληθυσμός και άλλοι συντελεστές ισχύος, όπως το σταθερό της πολιτικό σύστημα . Με επίσημες δηλώσεις πολιτικών της αξιωματούχων διακηρύσσει ότι η επιλογή της ειρηνικής ανόδου δε θα την οδηγήσει σε επιδίωξη οποιασδήποτε μορφής ηγεμονίας . Αντιθέτως, προτάσσει την συνεργασία τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο στην περιφέρειά της, ως βασική της επιδίωξη τα επόμενα χρόνια.

Η άνοδος της Κίνας , ωστόσο, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη και αυτό αποτελεί έναν ανασταλτικό παράγοντα στην εκτίμηση της συμπεριφοράς της τα επόμενα χρόνια. Η διαφορετικές θεωρήσεις των διεθνών σχέσεων και τα παραδείγματα από το πρόσφατο παρελθόν επιχειρούν να μας δώσουν μία πιθανή εκτίμηση της συμπεριφοράς της Κίνας στο περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας , συνυπολογίζοντας τις τρέχουσες μεταβολές στους συντελεστές ισχύος της Κίνας.

Σύμφωνα με το ρεαλισμό, η Κίνα δεν μπορεί παρά να μην ακολουθήσει μία συγκρουσιακή πολιτική έναντι των ανταγωνιστριών της στην περιοχή. Καθώς η οικονομική της άνοδος θα φτάνει στο απόγειο της και αξιοποιώντας την ταυτόχρονη αναδιοργάνωση και ισχυροποίηση των Ενόπλων Δυνάμεών της , σε σύντομο χρονικό διάστημα η Κίνα θα έχει εξισορροπήσει την παρουσία των ΗΠΑ στην περιοχή και θα έχει υποσκελίσει τις ανταγωνιστικές βλέψεις των άλλων ισχυρών κρατών της περιφέρειά της .

Ακολούθως, για τους φιλελεύθερους στοχαστές η Κίνα ,παρά τη ραγδαία οικονομική της ανάπτυξη ,θα συνεχίσει να εργάζεται για την περιφερειακή ειρήνη και σταθερότητα. Η θέση αυτή στηρίζεται στην ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει η Κίνα στην συμμετοχή της στους διεθνείς σχηματισμούς, στην προσπάθεια εκδημοκρατισμού της χώρας παράλληλα με την οικονομική της άνοδο και κυρίως στην οικονομική περιφερειακή ολοκλήρωση που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την διατήρηση της άνθισης της κινεζικής οικονομίας.

Τέλος και σύμφωνα με την ανάλυση του κονστρουκτιβισμού, η Κίνα επηρεάζεται ιδιαίτερα στην συμπεριφορά της ως ισχυρή ανερχόμενη δύναμη στην Ανατολική Ασία από την στρατηγική κουλτούρα της ενσωμάτωσης που εφαρμόζει στην προσπάθειά της να διατηρήσει το status quo. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη διαρκή μελέτη της εγχώριας πολιτικής σκηνής της Κίνας και στο δημόσιο λόγο των ηγετών της καθώς οι ισορροπίες στο πεδίο των διεθνών σχέσεων είναι εύθραυστες.

Όλες οι θεωρήσεις ωστόσο αποτυγχάνουν να ερμηνεύσουν σε απόλυτο βαθμό την συμπεριφορά της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη. Η θεωρία της οικονομικής αλληλεξάρτησης για παράδειγμα δεν μπορεί να ερμηνεύσει τις sinoιαπωνικές σχέσεις ή την στάση της Κίνας στο ζήτημα της Ταϊβάν. Η θεωρία του επιθετικού ρεαλισμού αποτυγχάνει αντίστοιχα να ερμηνεύσει την οικονομική στήριξη της Κίνας σε χώρες ανταγωνίστριές της στην περιφέρειά της, ενώ ο κονστρουκτιβισμός αποτυγχάνει να απαντήσει στο ερώτημα πως ιδεολογικοί παράγοντες επηρεάζουν περισσότερο από τα υλικά συμφέροντα την συμπεριφορά της Κίνας στην περιφέρειά της¹¹⁰.

Η περιπτωσιολογική ανάλυση της Ανατολικής Σινικής Θάλασσας, στο τελευταίο κεφάλαιο, αποτελεί ένα τυπικό παράδειγμα μελέτης της συμπεριφοράς της Κίνας. Εκείνο το οποίο διαφαίνεται από τη μέχρι στιγμής στάση της Κίνας στο ζήτημα είναι ότι η ίδια επιχειρεί να καλλιεργεί αθόρυβα την άνοδό της, προασπίζοντας, ωστόσο, ταυτόχρονα τα συμφέροντά της στην περιοχή, μη διστάζοντας να υιοθετήσει επιθετικότερη στάση όποτε οι συνθήκες το επιβάλουν.

---

¹¹⁰ Liu, Q. (2010). "China's Rise and Regional Strategy: Power, Interdependence and Identity". *Journal of Cambridge Studies*, 5 (4), 76, σελ 1-17

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Asian Development Bank (2010), Asian Development Outlook 2010
2. Callahan, W.A. (2010), "China: The Pessimist Nation", Oxford: Oxford University Press
3. Christensen T. (2012), "The meaning of the nuclear evolution: China's Strategic Modernization and US-China Security Relations", Journal of Strategic Studies, Vol 35, Issue 4
4. Chao Chin-Chung & Tian Dexin (2014), "Disputes over the Diaoyu /Senkaku islands: Communication Tactics and Grand Strategies", Journal of International Relations and Foreign Policy, June 2014, Vol 2, No2
5. China's Foreign Affairs, 2010, Department of Policy Planning, Ministry of Foreign Affairs, People's Republic of China
6. Chiu H., «An Analysis of the Sino-Japanese Dispute over the Tiaoyutai Islets». Occasional Papers, Series in Contemporary Asian Studies, No. 1 (Baltimore: School of Law, University of Maryland, 1999),
7. Chuntao X. (2011), "Why and How the CPC works in China", New World Press, People's Republic of China
8. J. Curtin (2005), "Stakes Rise in Japan, China Gas Dispute," Asia Times, October 19, 2005. Estimates for 2010 predict that China will import up to three million barrels per day.
9. Department of Defense, Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2015, April 2015
10. DoHD, «Report to Congress on Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2014», June 2013
11. Drifte R. (2008), "Japanese–Chinese Territorial Disputes in the East

China Sea – Between Military Confrontation and Economic Cooperation,” London School of Economics Asia Research Center Working Paper 24 2008a

12. Findlay C. and Watson A. (1997), ‘Economic growth and trade dependency in China’, in Goodman, David and Segal, Gerald (eds.), *China Rising: Nationalism and interdependence*, New York: Routledge

13. Garlicki K.(2014), “The Senkaku/Diaoyu Islands Dispute:History and Current Developments”, The Eurasia Center,

https://www.google.com.cy/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjqpYjX-ZzSAhXEchQKHfSEA6oQFggUMAM&url=https%3A%2F%2Feurasiacenter.org%2Fpublications%2FSenkaku_Diaoyu_Island_Dispute.pdf&usg=AFQjCNEax-jAyT0059VDLe5V1mgFsxMprw, (ημ προοπ. 1/2/2017)

14. Gernet (1996), “A History of Chinese Civilization” , Cambridge University Press, pp 27-8

15. Goh E. (2008) , «Great Powers and hierarchical order in Southeast Asia : Analyzing Regional Security Strategies », *International Security* 32, τεύχος 3, 2008

16. Hook G.(2014), “ Japan’s Risky Frontiers : Territorial Sovereignty and Governance of the Senkaku Islands”, *Japanese Studies* , Vol 34

17. Hungdah Chiu, *An Analysis of the Sino-Japanese Dispute over the Tiaoyutai Islets. Occasional Papers, Series in Contemporary Asian Studies, No. 1* (Baltimore: School of Law, University of Maryland, 1999), p. 11.

18. Huxley T. & Schreer B. (2015) *Standing up to China*, *Survival*, 57:6, 127-144

19. Zan Jifang, “Peaceful Rise”, *Beijing Review*
[Www.bjreview.com.cn/200416/BoaoSpecial-200416\(B\).htm](http://www.bjreview.com.cn/200416/BoaoSpecial-200416(B).htm)

20. Kaplan R.(2010), “The Geography of Chinese Power”, *Foreign Affairs*, Vol. 89, No. 3

21. Keohane R. and Nye J. (1977), “ Power and Interdependence: World Politics in Transition”, Boston: Little, Brown & Co.

22. Lawrence S. & Martin M. (2013), “Understanding China’s Political System”, *Congressional Research Service*, March 2013

23. Liu, Q. (2010). “China's Rise and Regional Strategy: Power,

Interdependence and Identity”. *Journal of Cambridge Studies*, 5 (4), 76

24. Maersheimer , J.J. (2001), “The tragedy of great power politics”, New York : W.W. Norton & Company
25. Mearsheimer J.J.(2011) , “Why Leaders Lie: The Truth about Lying in International Politics”,New York: Oxford University Press, 2011.
26. Nolte D. (2007), “ How to compare regional powers: analytical concepts and research topics” , GIGA German Institute of Global and Area Studies, Hamburg, 2007
27. “On China- 41 Embassy Officials Speak about thw CPC”(2008), New Classic Press, UK
28. Qingmin Z. (2010), “ China’s Diplomacy”, China International Press
29. Roberts J.A.G.(2000), “ Modern China: an Illustrated History”, Stroud, Sutton Publishing,2000
30. Ronald O’ Rourke, Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress, Congressional Research Service, R42784, July 5, 2013
31. Saunders P.(2005), “ Long Term trends in China-Taiwan Relations : Implications for US Taiwan Policy”, *Asian Survey*, Vol 45, No6
32. The State Council Information Office of the People’s Republic of China, “China ‘s Military Strategy”, Foreign Languages Press,2015Beijing
33. Krista E. Wiegand (2009) China's Strategy in the Senkaku/Diaoyu Islands Dispute: Issue Linkage and Coercive Diplomacy, *Asian Security*, 5:2, <http://dx.doi.org/10.1080/14799850902886617>
34. Mark J. Valencia, “Pouring Oil on the East China Sea,” *International Herald Tribune*, February 24, 2005.
35. Xiaoning Lee), «Applying Offensive realism to the rise of China: Structural Incentives and Chinese Diplomacy towards the neighbouring state *International Relations of the Asian Pacific*» 14 Σεπτεμβρίου 2015.

36. Williams T. (2014), “ APEC, ASEAN, the G20 and China’s growing regional centrality”, Institute for Islamic Strategic Affairs, www.iisa.org.uk(ημ προσπ: 1/2/2017)

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Bessiere S.(2007) , «Η Κίνα στην αυγή του 21ου αιώνα- Η επιστροφή μιας δύναμης;» ,Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 2007
2. Γρίβας Κ. (2013), «Η στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη Μέση Ανατολή», Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη ,Αθήνα , 2013
3. Κλαούζεβιτς Καρλ(1999) , «Περί του Πολέμου», Βανιάς, Θεσσαλονίκη, 1999
4. Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, “ Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα”, Αθήνα, Ποιότητα, 2010.
5. Κουλουμπής Θ. και Κώνστας Δ. (1998), «Διεθνείς σχέσεις : Μια συνολική αποτίμηση», Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα, 1998
6. Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, «Βυζαντινή υψηλή στρατηγική 6^{ος}-11^{ος} αιώνας», Αθήνα, Ποιότητα, 2000.
7. Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, «Διασπορά και εθνική στρατηγική», Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2000.
8. Παπασωτηρίου Χ. (2013), « Η Κίνα από την ουράνια αυτοκρατορία στην ανερχόμενη υπερδύναμη του 21ου αιώνα», εκδόσεις Ποιότητα
9. Παπασωτηρίου Χ.(2013), «Η Κίνα και οι Άλλοι- Οι σχέσεις της Κίνας με την Ευρώπη και τον Κόσμο», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2013
10. Παρίσης Ι. (2011), « Παράγοντες ισχύος στο Διεθνές σύστημα», εκδόσεις Ινφογνώμων, Αθήνα
11. Προεστάκης Ε. (2017), « Οι σχέσεις Κίνας –Ιαπωνίας στον 21^ο αιώνα . Ιστορική , Στρατιωτική, Διπλωματική προσέγγιση υπό το θεωρητικό φως του πολιτικού ρεαλισμού», Ιανουάριος 2017, Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

12. Σουν Τζου(1992), «Η τέχνη του πολέμου», εκδόσεις Οδυσσέας-Φορμιγξ
13. Τελλίδου Ν. (2016), « Το παιχνίδι του ψαριού και του καρχαρία: Η Άνοδος της Κίνας και οι διεκδικήσεις στη Θάλασσα της Νότιας και Ανατολικής Κίνας», Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
14. Χριστόπουλος Α. (2006), «Η ραγδαία πολιτική και οικονομική άνοδος της Κίνας και οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομική και πολιτική σκηνή», Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP) www.eliamep.gr/old/eliamep/files/OP06.012846.pdf
15. Waltz Kenneth.(2011), “Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής”, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2011
16. Van Erera, S (2009), «Εισαγωγή στη μεθοδολογία της πολιτικής επιστήμης», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα